OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMA

Opiskeluhuollon kaupunkitasoinen suunnitelma 2025

Sivistys- ja kulttuurilautakunta 13.6.2023 § 109
Sivistys- ja kulttuurilautakunta 11.6.2025 § 115
Sivistys- ja kulttuurilautakunta 17.9.2025 § 160

SYYSKUU 2025

Sisällys

1 JOHDANTO ... 3
2 OPISKELUHUOLLON LÄHTÖKOHDAT ... 4
2.1 Opiskeluhuoltoa ohjaavat säännökset ... 4
3 OPISKELUHUOLLON JÄRJESTÄMINEN ... 5
3.1 Järjestämisen roolit opiskeluhuollossa ... 5
3.2 Keskeiset käsitteet ja opiskeluhuoltoryhmät ... 6
3.3 Opiskeluhuoltopalvelut ... 7
4 YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO ... 9
4.1 Koulun yhteisöllinen toimintakulttuuri ... 9
4.2 Koulun yhteisöllinen hyvinvointityö ... 9
4.3 Yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintamuotoja ... 13
4.4 Läsnäolon säännöllinen seuranta ... 16
4.5 Koulupoissaoloihin puuttuminen ... 16
4.6 Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja seksuaaliselta häirinnältä perusopetuksessa ... 19
5 YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO ... 24
5.1 Koulun työntekijän yhteydenotto opiskeluhuoltopalvelujen saamiseksi ... 24
5.2 Kouluterveydenhuolto ... 24
5.3 Opiskeluterveydenhuolto (lisätty tähän kohtaan lähde: PIRHAn Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma) ... 27
5.4 Psykologi- ja kuraattoripalvelut ... 31
5.5 Suun terveydenhuolto (lisätty tähän kohtaan lähde: PIRHAn Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma) ... 33
5.6 Ehkäisevä päihdetyö (lisätty tähän kohtaan lähde: PIRHAn Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma) ... 34
5.7 Opettajien konsultaatiot (lisätty tähän kohtaan lähde: PIRHAn Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma) ... 34
5.8 Kriisityö kouluissa ja oppilaitoksissa (lisätty tähän kohtaan lähde: PIRHAn Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma) ... 34
5.9 Monialainen asiantuntijaryhmä ... 35
6 KOULUKOHTAISET TIEDOT ... 37
6.1 Koulukohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma ... 37
-MÄNTTÄ-VILPPULAN YLÄKOULU KOSKELAN YKSIKKÖ ... 38
MÄNTÄN LUKIO ... 42
SAVOSENMÄEN KOULU ... 44
VILPPULANKOSKEN KOULU ... 49
-MÄNTTÄ-VILPPULAN YLÄKOULU VILPPULAN YKSIKKÖ ... 51

7 MUITA TUKIPALVELUJA / YHTEISTYÖTAHOJA 55
Perheneuvola 55
Nuorisopalvelut 55
Lastensuojelu 55
Pyydä apua lapsiperheelle 56
Poliisi 56
8 OHJAUS JA ARVIOINTI 57
8.1 Opiskeluhuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen 57
8.2 Opiskeluhuollon painopisteet 57
9 LIITTEET 58

1 JOHDANTO

Opiskeluhuolto on matalan kynnyksen palvelua lapsille, oppilaille ja opiskelijoille, jotka opiskelevat esiopetuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa. Opiskeluhuollolla tarkoitetaan opiskelijan hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa koulu- ja oppilaitosyhteisössä. Opiskeluhuoltotyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus ja hänen hyvinvointinsa edistäminen. Opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden ja koko koulu- tai opiskeluyhteisön ja -ympäristön hyvinvointia, huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä ja opiskelijoiden osallisuutta.

Laki oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta 377/2022
13§
Koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman tulee sisältää opiskeluhuollon toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta).

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on oppilaitoskohtaisesti seuraavat tiedot:
1) arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista;
2) oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi;
3) yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa;
4) suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimenpiteet opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Suunnitelma on laadittava yhteistyössä oppilaitosten henkilöstön, opiskeluhuoltopalvelujen, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Opetushallitus antaa opetussuunnitelman perusteissa tai muussa määräyksessä määräykset koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman laatimisesta. Siltä osin, kuin määräykset koskevat opiskeluhuoltopalveluja, Opetushallitus valmistelee edellä mainitut määräykset yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa. Koulutuksen järjestäjän on seurattava opiskeluhuoltosuunnitelman toteutumista oppilaitoksissa ja tarkistettava sitä tarvittaessa. Kunnan alueella toimivien koulutuksen järjestäjien opiskeluhuoltosuunnitelmat tulee liittää lastensuojelulain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Tämä kuntatasoinen **opiskeluhuoltosuunnitelma** on laadittu opiskeluhuollon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten. Suunnitelman päivittämisestä vastaa Mänttä-Vilppulan kaupungin opiskeluhuollon ohjausryhmä. Suunnitelma on laadittu yhteistyössä opetustoimen ja opiskeluhuollon henkilöstön kanssa. Tässä suunnitelmassa käytetään jatkossa nimitystä **opiskelija** myös esiopetuksessa olevasta lapsesta ja perusopetuksen oppilaasta. Myös esiopetuksesta, perusopetuksen koulusta ja lukiosta käytetään yhteistä käsitettä **koulu**. Suunnitelma kattaa oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisesti esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen.

2 OPISKELUHUOLLON LÄHTÖKOHDAT

2.1 Opiskeluhuoltoa ohjaavat säännökset

Mänttä-Vilppulan kaupungin opiskeluhuolto perustuu oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin (1287/2013; 377/2022). Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki pyrkii turvaamaan opiskelijoille riittävät ja yhdenvertaiset opiskeluhuoltopalvelut. Laki pyrkii turvaamaan myös opiskeluhuoltopalvelujen riittävän laadun ja saavutettavuuden. Laki kattaa opiskeluhuollon esiopetuksessa, perusopetuksessa sekä lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa. Laki korostaa opiskeluhuoltoa kokonaisuutena koulutaipaleen alusta toisen asteen loppuun saakka. Opiskeluhuolto liittyy kunnassa olevaan lastensuojelulain 12 § mukaiseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki korostaa opiskeluhuollon toteuttamista monialaisena yhteistyönä, jossa pyritään arvioimaan opiskeluhuoltotarve ja löytämään soveltuva ja riittävä tuki. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa on määritelty kunnan ja hyvinvointialueen opiskeluhuoltotyön eri tasojen tehtävät ja roolit. Opetuksen järjestäjän tasolla opiskeluhuoltotyötä johtaa ja koordinoi opiskeluhuollon ohjausryhmä. Kouluissa on omat koulukohtaiset monialaiset opiskeluhuoltoryhmät ja tarvittaessa yksittäisen opiskelijan asioita käsittelevät erikseen kokoontuvat monialaiset asiantuntijaryhmät. Eri tasojen opiskeluhuollosta vastaaville ryhmille on nimetty vastuuhenkilöt.

Opiskeluhuolto on laaja-alaista opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemista kouluissa. Se on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää ja yhteisöllistä työtä. Tällä tarkoitetaan koulun hyvinvointia tukevaa toimintakulttuuria, jolla huolehditaan opiskelijoiden ja yhteisön hyvinvoinnista sekä ympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhuolto on esiopetuksessa ja koulussa tarjottava lasten, nuorten ja perheiden peruspalvelu. Opiskeluhuoltotyö koostuu arkisen huolenpidon lisäksi opiskelijoiden ja heidän perheidensä kanssa tehtävästä asiakastyöstä.

Opiskeluhuollon piiriin ja palveluihin kuuluvat kouluterveydenhuollon palvelut sekä kuraattorin ja psykologin palvelut. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan opiskeluhuoltopalvelut on järjestettävä lain mukaisissa määräajoissa. Laissa korostetaan opiskelijan ja hänen huoltajiensa osallisuutta ja kuulluksi tulemista opiskeluhuoltoprosesseissa. Opiskeluhuollon palveluista ja käytänteistä tulee tiedottaa opiskelijoille ja huoltajille.

Opiskeluhuollossa tarkastellaan ja toteutetaan aina opiskelijan etu huomioiden. Tärkeitä periaatteita opiskeluhuollossa ovat luottamuksellisuus, avoimuus sekä opiskelijoiden ja huoltajien kunnioitus. Laissa on määritelty se, että alaikäisten opiskelijoiden huoltajia on aina kuultava ja informoitava, kun heidän lastensa asioita käsitellään opiskeluhuollossa.

3 OPISKELUHUOLLON JÄRJESTÄMINEN

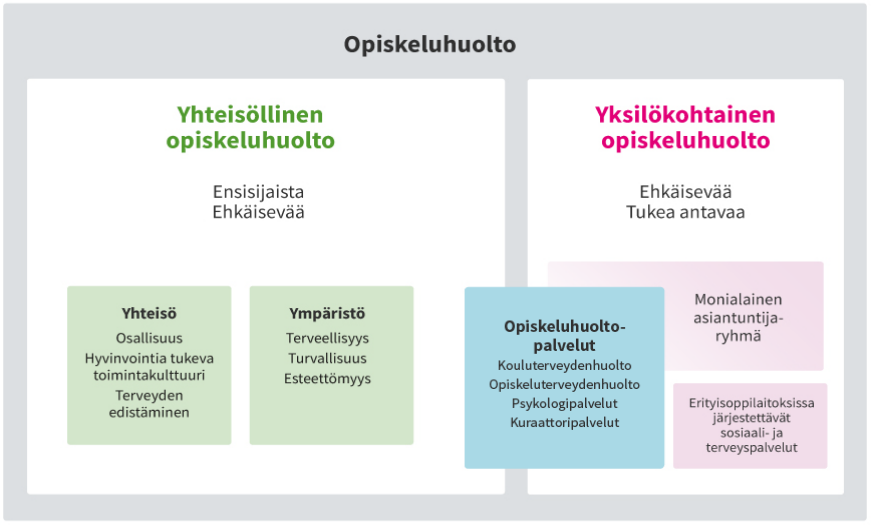
3.1 Järjestämisen roolit opiskeluhuollossa

Koulujen ja opiskelijoiden arjessa toteutuva opiskeluhuolto muodostuu kokonaisuudesta, jossa järjestämisvastuu kuuluu sekä koulutuksen järjestäjälle että hyvinvointialueelle. Koulutuksen järjestäjä on vastuussa opiskeluhuollon kokonaisuuden suunnitelmallisesta toteuttamisesta. Opiskeluhuolto tulee järjestää yhteistyössä opetustoimen sekä hyvinvointialueen opiskeluhuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa siten, että opiskeluhuollosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Tätä varten koulutuksen järjestäjän on laadittava koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma ja vastattava sen toteuttamisesta.

Kuva 1. Järjestämisen roolit opiskeluhuollossa.

Vuoden 2023 alusta hyvinvointialue, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, vastaa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä terveydenhuoltolaissa säädetyn mukaisesti.

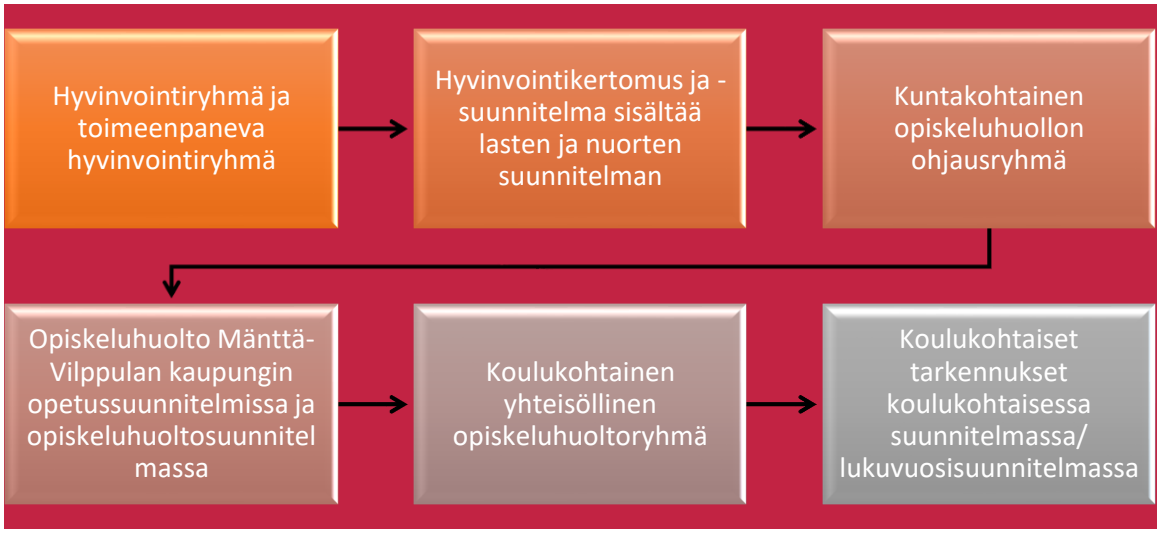
Kuva 2. Opiskeluhuollon kokonaisuus.

3.2 Keskeiset käsitteet ja opiskeluhuoltoryhmät

Opiskeluhuolto
kokonaisvaltainen päivittäinen oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnista huolehtiminen ja sen turvaaminen, joka kuuluu jokaiselle koulussa toimivalle aikuiselle.

Opiskeluhuollon palvelut
koulu- ja opiskeluterveydenhuollon, psykologin ja kuraattorin palvelut

Opetuksen järjestäjä
Opetuksen järjestäjä on yleensä kunta tai kuntayhtymä, joilla on velvollisuus järjestää perusopetusta alueensa lapsille. Lisäksi valtio, yksityiset yhteisöt tai säätiöt voivat järjestää perusopetusta. Kunnat vastaavat myös esiopetuksen järjestämisestä ja päättävät järjestetäänkö sitä päiväkodissa, koulussa tai muussa soveltuvassa paikassa. Kunnan opetusviranomaiset voivat järjestää myös muun asteen opetusta. Lukiokoulutuksen järjestäjinä voivat olla kunnat, kuntayhtymät, rekisteröidyt (yksityiset) yhteisöt ja säätiöt.

Kuva 3. Opiskeluhuollon järjestämiseen liittyvät työryhmät ja toimintaa ohjaavat suunnitelmat.

Opiskeluhuollon ohjausryhmä
Koulutuksenjärjestäjäkohtainen monialainen työryhmä, joka vastaa opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Ohjausryhmä kokoaa Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman opiskeluhuolto-osuuden sekä toimeenpanee ja toteuttaa päätettyjä suunnitelmia. Ryhmän kutsuu koolle sivistysjohtaja.

Koulukohtainen opiskeluhuoltoryhmä
Koulukohtaisen opiskeluhuoltoryhmän kokoonpano määritellään koulun toimintasuunnitelmassa. Koulukohtainen monialainen työryhmä, joka vastaa koulun yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmää johtaa koulun rehtori.

Monialainen asiantuntijaryhmä on tapauskohtaisesti koottava ryhmä, joka käsittelee yksittäisen opiskelijan tai tietyn opiskelijaryhmän tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseen liittyviä asioita. Yksittäisen opiskelijan asioita käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä, jossa on läsnä opiskelijan asian käsittelyyn välittömästi liittyvät henkilöt. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai

opiskeluhuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmä valitsee keskuudestaan vastuuhenkilön, joka kirjaa tiedot asian käsittelystä opiskeluhuoltokertomukseen.

Toisin siis kuin oppimisen ja koulunkäynnin tuki, yksilökohtainen opiskeluhuolto perustuu aina vapaaehtoisuuteen ja edellyttää opiskelijan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta. Opiskelijan näkemykset huomioidaan häntä koskevissa asioissa iän ja kehitystason mukaisesti. Työskentelyn lähtökohtana ja tavoitteena on lapsen tai nuoren edun toteutuminen ja hänen hyvinvointinsa ja oppimisensa turvaaminen.

Tietojen kirjaaminen ja rekisterit
Opiskeluhuoltokertomukset liitetään opiskeluhuollon rekisteriin, jota ylläpitää koulutuksen järjestäjä. Opiskeluhuoltokertomus laaditaan yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä. Opiskeluhuollonkertomukset kirjataan Wilmaan (opiskelijakohtainen muistio). Monialaisen asiantuntijaryhmän vastuuhenkilön tulee huolehtia, että opiskelijan tiedot ja hänen tukemiseensa liittyvät toimenpiteet kirjataan opiskeluhuoltokertomukseen. Opiskeluhuollon palvelujen eli kuraattori- ja psykologipalvelujen sekä koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon asiakas- ja potilaskirjaukset tehdään sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmiin. Asiakas- ja potilastietojen rekisterienpitäjänä toimii hyvinvointialue.

Opiskelijat ja huoltajat opiskeluhuollossa
Osallisuus tarkoittaa kokemusta, joka syntyy, kun ihminen on osallisena jossakin yhteisössä. Koulussa osallisuus ilmenee sen jäsenten – myös opiskelijoiden ja huoltajien – arvostuksena, tasavertaisuutena ja luottamuksena. Se luo mahdollisuuksia toimia, vaikuttaa ja kehittää yhteisöä yhdessä. Kun opiskelijat ja huoltajat otetaan mukaan yksikön toiminnan kehittämiseen, he sitoutuvat yhteisiin tavoitteisiin ja kiinnittyvät vahvemmin päiväkoti- ja kouluyhteisöön. (THL Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. 2017).

Lapsen oikeus osallisuuteen kaikissa häntä koskevissa asioissa on suojattu myös lainsäädännöllä. Perusta kansalliselle lainsäädännölle on kansainvälisessä YK:n Lapsen oikeuksien yleissopimuksessa. Myös opiskeluhuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014) sekä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (2014) luovat kehykset opiskelijoiden ja huoltajien osallisuudelle sekä kodin ja yksiköiden väliselle yhteistyölle. Esiopetuksen ja koulutyön perustana on opiskelijoiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huoltajien osallisuus ja mahdollisuus olla mukana esiopetus- ja koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa yksiköiden toimintakulttuuria.

Myös opiskeluhuollossa painotetaan opiskelijoiden ja huoltajien osallisuutta. Heidät halutaan mukaan etsimään keinoja parantaa hyvinvointia yksiköissä ja kehittämään yhteisöllisiä toimintatapoja. Huoltajien osallisuudella ja kodin ja koulun yhteistyöllä voidaan vahvistaa merkittävästi opiskelijan, ryhmän, luokan ja koko yhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta. Opiskelijat ja huoltajat ovat osaltaan myös koulun yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän jäseniä ja mukana suunnittelemassa, toteuttamassa, kehittämässä ja arvioimassa opiskeluhuoltoa. Koulun opiskeluhuoltosuunnitelma päivitetään opiskeluhuoltoryhmässä. Suunnitelmassa kuvataan oppilaiden/opiskelijoiden ja huoltajien osallisuus opiskeluhuollossa sekä kodin ja yksikön yhteistyö. Opiskeluhuollon painopisteet valitaan niin, että myös oppilaat/opiskelijat ja huoltajat voivat olla niitä toiminnallaan tukemassa.

3.3 Opiskeluhuoltopalvelut

Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltopalvelut

Opiskeluhuollon palvelut ovat osa yksilökohtaista opiskeluhuoltoa ja niillä tarkoitetaan psykologi- ja kuraattoripalveluita sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluita. Opiskelijalla on oikeus myös terveydenhuoltolain mukaiseen koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon. Koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut on järjestettävä ensisijaisesti lähipalveluna.

Kouluterveydenhuollon palvelut Mänttä-Vilppulassa tuottavat hyvinvointialueelle Pihlajalinna ja Mäntänvuoren Terveys. Kouluterveydenhuolto on osa hyvinvointialueen vastuulle kuuluvaa perusterveydenhuoltoa, johon sisältyvät terveyden- ja sairaanhoitopalvelut. Kouluterveydenhuollon tavoitteena on tukea kouluyhteisössä lasta ja nuorta kasvussa ja kehityksessä aikuiseksi, joka arvostaa terveyttään, luottaa itseensä ja osaa tehdä terveyttä edistäviä valintoja.

Kuraattori- ja psykologipalvelut
Koulupsykologi- ja -kuraattorityön tavoitteena on opiskelijoiden ja koko kouluyhteisön hyvinvoinnin tukeminen yhteistyössä opettajien ja muun henkilöstön kanssa. Opiskelijalla on halutessaan oikeus saada opiskeluhuollon psykologin ja kuraattorin antamaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta oppimiseen, hyvinvointiin sekä sosiaalisiin ja psyykkisiin valmiuksiinsa. Psykologi- ja kuraattoripalveluilla edistetään myös yhteistyötä opiskelijoiden perheiden ja muiden läheisten kanssa.

Opiskeluhuollon kuraattorin ja psykologin henkilöstömitoitus on sitova ja lakisääteinen. Yhtä kuraattoria kohden saa olla enintään 670 opiskelijaa ja yhtä psykologia kohden enintään 780 opiskelijaa. THL:n kouluterveydenhuollossa (2023) suositeltu opiskelijamäärä on terveydenhoitajalla 460 ja 2100 opiskelijaa päätoimista kokoaikaista lääkäriä kohden. Mitoitus määritellään hyvinvointialueen tasolla, ei koulu- tai oppilaitoskohtaisesti. Alueelliseen opiskeluhuoltosuunnitelmaan tulee sisällyttää suunnitelma opiskeluhuoltopalvelujen voimavarojen kohdentamisesta ja se tulee määritellä yhteistyössä koulutuksen järjestäjien kanssa.

Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen on oltava opiskelijoiden helposti saavutettavissa. Hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut ensisijaisesti oppilaitoksessa. Psykologi- ja kuraattoripalvelut tulee lain mukaan järjestää määräajassa. Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä.

Kouluterveydenhuolto-, psykologi- ja kuraattoripalvelut on esitelty tarkemmin luvussa 5.

4 YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO

4.1 Koulun yhteisöllinen toimintakulttuuri

Yhteisöllinen opiskeluhuolto on ensisijainen opiskeluhuollon muoto. Yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään kouluyhteisön ja opiskelijaryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan kouluympäristön terveydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestävää kehitystä.

Yhteisöllisen opiskelijahuollon suunnittelussa hyödynnetään kyselyjä ja yhteenvetoja mm. THL:n Kouluterveyskyselyn, terveystarkastusten ja Move-testien tuloksia. Kouluissa tehdään lukuvuosittain hyvinvointikyselyitä. Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa toteuttavat yhteistyössä kaikki opiskeluhuollon toimijat eli koulun henkilökunta ja opiskeluhuollon työntekijät sekä muut kunnan opiskelijoiden hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävät viranomaiset ja toimijat. Koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista.

Kuva 4. Yhteisöllisen opiskeluhuollon tehtävät.

4.2 Koulun yhteisöllinen hyvinvointityö

Koulun toiminnan avulla

- tuetaan yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen ja turvallisen oppimisympäristön syntymistä
- edistetään mielenterveyttä ja ehkäistään syrjäytymistä
- edistetään kouluyhteisön hyvinvointia
- tuetaan oppimista ja hyvinvointia sekä
- tunnistetaan, lievennetään ja ehkäistään mahdollisimman varhain oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia ja opiskeluun liittyviä muita ongelmia.

Koulun hyvä arki

Koulun hyvä arki tukee yksilöllistä ja yhteisöllistä hyvinvointia. Niihin kuuluvat fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen hyvinvointi. Koulun hyvän arjen lähtökohtana on opiskelijoiden ja koulun henkilökunnan hyvinvoinnin takaaminen kaikissa tilanteissa. Koulun hyvä arki koostuu kaikkien yhteisestä hyvinvoinnista. Hyvinvointiimme vaikuttavat esimerkiksi koulun yhteiset säännöt ja niiden noudattaminen, riittävä lepo, ruokailu sekä luottamus koko koulun henkilöstön ja opiskelijoiden kesken.

Lisätietoa ja vinkkejä: https://www.koulukunnossa.fi/ .

Turvallisuus

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijoiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät kouluyhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana opiskeluhuoltosuunnitelmaa. Opettaja tai rehtori ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Kouluyhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että opiskelijan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Kouluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä kouluyhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein toteutettavissa tarkastuksissa. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat. Kun koulua on kohdannut äkillinen onnettomuus, on kouluilla mahdollisuus saada tukea. Koulut laativat järjestyssäännöt yhteistyössä opiskelijoiden kanssa. Ne löytyvät koulujen peda.net sivuilta sekä lukuvuositiedotteista.

Yhteistyö kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkistuksissa

Kaikissa kouluissa tehdään lakisääteiset terveydellisten olojen tarkastukset. Tarkastukset tehdään määräajoin ja pyrkimyksenä on, että kaikki tarkastukseen osallistuvat tahot ovat paikalla samaan aikaan. Tarkastuksia tehdään yhteistyössä monien tahojen, mm. ympäristöterveydenhuollon, kouluterveyden- ja työterveyshuollon, työsuojelun ja teknisen toimen kanssa. Koulusta mukana ovat rehtori, opiskelijoiden ja henkilökunnan edustajat. Myös huoltajien edustaja kutsutaan paikalle. Tarkastuksissa perehdytään laaja-alaisesti koulun yleiseen kuntoon, sisäilman laatuun, puhtaanapitoon, välituntipihojen kuntoon, kulkuväyliin ja muihin mahdollisesti vaaraa tai terveydellistä haittaa aiheuttaviin seikkoihin.

Toiminta kriisi-, uhka- tai vaaratilanteessa
Opiskeluhuollon toiminnan, kuten varhaisen puuttumisen tarkoituksena on ennaltaehkäistä kriisien ja vaaratilanteiden syntymistä. Tilanteiden ehkäisy ja niihin varautuminen on osa koulun huolenpito- ja turvallisuuskulttuuria. Terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen yksikössä on samalla myös kriisi- ja vaaratilanteiden ennaltaehkäisyä ja niihin varautumista.

Turvallisuuskulttuuria edistää kaikki myönteistä yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia tukeva toiminta: koulun ilmapiiri, hyvät ja toimivat opettajien ja opiskelijoiden väliset suhteet, koulun aikuisten väliset suhteet sekä jatkuvuuteen ja avoimuuteen perustuvat suhteet koteihin ja yhteistyökumppaneihin.

Rehtorit vastaavat siitä, että yksiköissä sovitaan keskinäisen työnjaon ja sitoutumisen toimintamallit, jotka auttavat toimimaan tarkoituksenmukaisesti kriisitilanteiden ehkäisyssä, turvallisuuden edistämisessä ja ylläpitämisessä sekä erilaisissa onnettomuus-, ongelma- ja vaaratilanteissa. Kriisi-, uhka- tai vaaratilanteissa noudatetaan niistä laadittuja erillisiä toimintaohjeita. Kouluilla on käytössä pelastussuunnitelma, joka sisältää koulukohtaiset turvallisuussuunnitelmat. Kriisitilanteessa toimintavastuu on aluksi läsnä olevalla aikuisella. Opettajan ensisijaisena tehtävänä on kriisitilanteessa huolehtia omista opiskelijoistaan. Jokaisella yhteisön jäsenellä on velvollisuus auttaa ja jokaisella on oikeus saada apua. Suunnitelmat pohjautuvat kuntatasoiseen sivistyspalveluiden valmiussuunnitelmaan.

Sivulta löytyy lisätietoa kriisiryhmän toiminnasta, äkillisen kriisin hoitamisesta sekä erilaisia ohjeita ja toimintamalleja kriisin käsittelyyn: https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/psykososiaalisen-tuen-jarjestaminen.

Tiedottaminen kriisitilanteissa
Henkilö, joka on saanut tiedon tapahtuneesta, tiedottaa siitä rehtorille tai, jos rehtori ei ole paikalla vararehtorille.

Tapaturmien ehkäiseminen, ensiapu ja hoitoonohjaus
Koulutapaturma on opiskelijalle koulussa tai koulumatkalla sattunut äkillinen, ulkoisen ruumiinvamman aiheuttava odottamaton tapahtuma. Koulutapaturmina korvataan myös sellaiset vammat, jotka ovat syntyneet opintokäynnillä, opintoretkellä, leirikoulussa, kerhossa tai välittömällä matkalla niihin, mikäli ne sisältyvät koulun toimintasuunnitelmaan. Opiskelijoiden vakuutus on voimassa kaikkeen koulun toimintasuunnitelmaan liittyvän toiminnan aikana. Koulutapaturmien hoito on opiskelijoille maksutonta.

Tapaturmasta ilmoitetaan välittömästi opiskelijan huoltajalle. Lievät tapaturmat hoitaa kouluterveydenhoitaja tai mikäli tämä ei ole paikalla, koulun henkilökunta. Tarvittaessa opiskelija lähetetään Mäntän terveysasemalle lääkärin vastaanotolle. Hammastapaturmissa otetaan yhteyttä suun terveydenhuollon yksikköön. Hätätilanteessa soitetaan 112.

Kouluruokailu
Opetukseen osallistuvalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria. Kouluruokailu tarjoaa opiskelijalle monipuolisen ja vaihtelevan aterian jokaisena koulun työpäivänä. Kouluruokailun suunnittelussa ja toteutuksessa noudatetaan voimassa olevia ravitsemussuosituksia ja ohjeita. Kouluruokailun tavoitteena on ylläpitää jaksamista ja työtehoa sekä opastaa terveellisiin ruokatottumuksiin. Periaatteena on, että opiskelija ottaa jokaista ruokalajia edes hiukan. Allergiat ja muut erityisruokavaliot huomioidaan ruokailussa. Aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuville opiskelijoille on tarjottava välipala.

Kouluruokailussa opetellaan hyviä tapoja. Opettajan ja koulunkäynninohjaajan tehtäviin kuuluvat ruokailun valvonta, ohjaaminen ja tapakasvatus. Alakoulussa opettaja ruokailee yhdessä valvottavan luokan kanssa. Yläkoulussa jokainen opettaja valvoo osaltaan ruokailua. Lukiossa tällaista valvontavelvollisuutta ei ole, mutta tarvittaessa epäkohtiin puututaan yleisellä ohjauksella.

Välituntitoiminta

Välituntitoiminnalla pyritään aktivoimaan koulupäiviä. Lasten ja nuorten fyysisellä aktiivisuudella on havaittu olevan yhteyttä fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin sekä oppimiseen. Liikkumisella on myönteinen vaikutus sosiaalisiin suhteisiin ja positiiviseen kouluilmapiiriin. Hyvät sosiaaliset suhteet ja positiivinen kouluilmapiiri puolestaan tukevat oppimista, motivaatiota, koulutyöstä suoriutumista sekä viihtyvyyttä koulupäivän aikana. Liikunnan lisääntymisen välitunneilla on havaittu parantavan työrauhaa.

Koululaisten fyysistä aktiivisuutta välitunneilla on lisätty järjestämällä koulupäivän aikana pitkiä välitunteja sekä ohjattua välitunti (välkkäri) -toimintaa. Yläkouluissa on sovittu koulun liikuntavälineiden ja -tilojen ohjatusta käytöstä välitunneilla. Poikkeusohjelmaa lukuun ottamatta välitunnit vietetään pääsääntöisesti ulkona.

Koulukuljetus

Perusopetus järjestetään yleisimmin lähikoulussa niin, että koulumatkat olisivat mahdollisimman turvallisia ja lyhyitä. Peruskoulussa opiskelijalla on perusopetuslain mukaan oikeus maksuttomaan kuljetukseen tai opiskelijan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävään riittävään avustukseen, jos matka on yli viisi kilometriä tai jos matka on lapselle liian vaikea, rasittava tai vaarallinen. Perusopetuksen opiskelijan päivittäinen koulumatka odotuksineen saa kestää enintään kaksi ja puoli tuntia. Jos perusopetuksen opiskelija on lukuvuoden alkaessa täyttänyt 13 vuotta, saa koulumatka kestää enintään kolme tuntia. Odotusajaksi perusopetuksen kuljetusoppilaille järjestetään koululla valvonnan alaista koulutyötä tukevaa toimintaa. Odotusaikana perusopetuksen opiskelija voi osallistua tukiopetukseen, kerhotyöhön tai muihin koulutyötä tukeviin tilaisuuksiin. https://manttavilppula.fi/kasvatus-ja-opetus/esi-ja-perusopetus/koulukuljetus/

Kerhot

Koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi voidaan järjestää kerhotoimintaa. Perusopetuksen tavoitteiden mukaisesti kerhotoiminnan tulee tukea opiskelijan eettistä ja sosiaalista kasvua sekä itsensä monipuolista kehittämistä. Kerhotoiminnan tarkoituksena on edistää myönteisten harrastusten viriämistä sekä antaa opiskelijalle mahdollisuus muuhunkin kuin tavanomaiseen koulutyöhön turvallisessa ja rauhallisessa ympäristössä.

Kerhotoiminnan tulee tarjota monipuolista, lasta ja nuorta arvostavaa toimintaa sekä tilaisuuksia myönteiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten lasten kanssa. Kerhotoiminnan järjestämisen periaatteet tulee kirjata opetussuunnitelmaan. Kerhot ovat opiskelijoille vapaaehtoisia.

Kerhotoiminnan tavoitteet ovat:

- kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen
- lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen
- mahdollisuuden antaminen sosiaalisten taitojen kehittämiseen ja yhteisöllisyyteen kasvamiseen
- mahdollisuuden antaminen onnistumisen ja osaamisen kokemukseen
- luovan toiminnan ja ajattelun kehittäminen
- lasten ja nuorten kannustaminen tuottamaan omaa kulttuuriaan
- mahdollisuus opiskelijan tuntemisen lisäämiseen
- harrastuneisuuden tukeminen ja myönteisten harrastusten edistäminen.

4.3 Yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintamuotoja

Oppilaskuntatoiminta/Opiskelijakuntatoiminta
Koululla tulee olla sen opiskelijoista koostuva oppilaskunta/opiskelijakunta. Oppilas-/opiskelijakunnan tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista sekä kehittää opetuksen järjestäjän välistä yhteistyötä.

Tukioppilastoiminta/Tutortoiminta
Yläkoulussa tukioppilas on vapaaehtoinen nuori, joka on saanut tukioppilastoimintaan koulutuksen. Hän on kiinnostunut toimimaan vertaistukena muille nuorille. Lukiossa tutoropiskelija on vapaaehtoinen nuori, joka on saanut tutortoimintaan koulutuksen. Tutortoiminta on oiva keino perehdyttää uudet lukiolaiset osaksi lukion opiskelukulttuuria, rakentaa yhteishenkeä lukioon ja tarjota opiskelijoille matalan kynnyksen vertaistukea. Tutortoiminnalla pyritään ottamaan uudet opiskelijat tiiviiksi osaksi kouluyhteisöä heti lukion alkutaipaleella.

Kummitoiminta
Alakoulussa kummeina toimivat ylempien luokkien oppilaat. Kummit ovat opiskelijan tukena ja turvana koulupäivän aikana ja oppitunneilla.

Välkkäritoiminta
Välitunnilla järjestettävää ohjattua toimintaa, jota ohjaavat koulutuksen saaneet koulun isommat oppilaat.

Liikkuva koulu -toiminta
Pitkät liikuntavälitunnit, liikkumisen teemaviikot esim. #BeActive-teemaviikko.

Kiva-koulu
Kiusaamista vastustava-toimintamalli, jossa yleiset toimenpiteet kohdistuvat kaikkiin opiskelijoihin sekä kohdennetut toimenpiteet, jotka kohdistuvat erityisesti kiusaamiseen osallistuneisiin ja kiusattuihin opiskelijoihin. Yhteisöllisen opiskeluhuollon tarpeisiin hyödynnetään Kiva-koulu kiusaamiskyselyä. Koulussa toimii koulun aikuisista koostuva tiimi, joka selvittelee kiusaamistapauksia ja kirjaa ylös tehdyt toimenpiteet.

Verso-toiminta
Verso-toiminta on kouluille kehitetty sovittelukäytäntö, jossa korostuu oppilaiden omakohtainen osallisuus ja aktiivinen toimijuus. Verso-toiminta on lähtökohtaisesti nuorten asiantuntijuuteen pohjaavaa ja vertaisuutta vahvistavaa toimintaa, jossa sosiaalisten taitojen oppiminen on merkittävästi keskiössä. Koulussa opittu konfliktien hallinnan ja sovittelun taito kantaa läpi elämän.

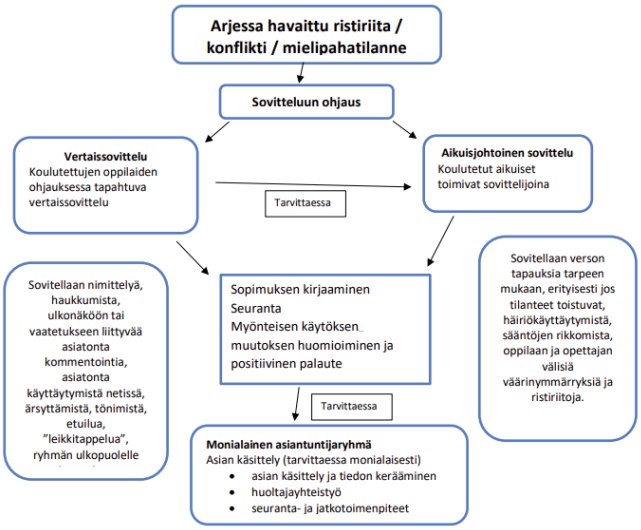
Vertaissovittelussa koulutetut riidan osapuolia hieman vanhemmat oppilaat eli vertaissovittelijat sovittelevat vertaistensa eli muiden oppilaiden välisiä konflikteja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Vertaissovittelijat toimivat fasilitaattoreina, joilla ei ole valtaa antaa rangaistuksia tai tehdä päätöksiä, vaan he auttavat osapuolia itse löytämään tilanteeseen ratkaisun niin, että konflikti ei enää osapuolten välillä jatku tai toistu. Vertaissovittelussa sovitellaan mm. nimittelyjä, haukkumisia, ikävää kommentointia kasvotusten, selän takana tai somessa, tönimistä, etuilua, syrjimistä, joka ilmenee niin ettei oteta mukaan leikkiin tai ryhmätehtävään, sekä toisen omaisuuden luvatta käyttämistä tai piilottamista, leikkien ja pelien säännöistä syntynyttä riitaa.

Mikäli vertaissovittelu ei johda toivottuun tulokseen, ohjataan tapaus aikuisjohtoiseen sovitteluun tai muuhun koululla käytössä olevaan menettelyyn. Vertaissovittelijoiden toimintaa tukee aina VERSO-ohjelman

kouluttama vapaaehtoisista henkilökunnan jäsenistä muodostuva Verso-aikuisten tiimi, joka arvioi aina tapauskohtaisesti mikä tilanne ohjataan vertaissovitteluun ja mikä taas tarvitsee koulun muita menettelyjä. (Lähde: https://sovittelu.com/vertaissovittelu/.) Verso-toiminta on käytössä alakouluilla.

Resto-toiminta

Restoratiivinen työote toimii kokonaisvaltaisesti osallistujan ryhmänhallinnan ja konfliktinhallinnan perustana. Sovittelu perustuu restoratiiviseen lähestymistapaan, jossa on kyse ihmissuhteet, tunteet ja tarpeet huomioon ottavasta konfliktinhallintamenettelystä. Restoratiivinen lähestymistapa korostaa kohtaamiseen, dialogiin ja yhteistyöhön perustuvaa myönteistä prosessia, jossa pyritään osapuolten välisen ymmärryksen lisääntymiseen. Oppimisyhteisöissä arjen konfliktitilanteissa sovittelu tuottaa yhteistoimintaa niin, että lapsen tai oppilaan omaa asiantuntijuutta ja näkemystä arvostetaan, hänen kyvykkyyttään ilmaista ajatuksiaan, tunteitaan ja tarpeitaan sekä vastuunottoa tuetaan ja hänen voimaantumistaan oman yhteisönsä jäseneksi vahvistetaan. Restoratiivisen sovittelun toimintakulttuurin ottaminen osaksi koulun työrauhaa turvaavaa suunnitelmaa toimii paitsi yhteisön jäsenten – lasten, oppilaiden, henkilöstön ja huoltajien - välittömänä konfliktin käsittelyn toimintamallina, myös ennaltaehkäisevänä ja sosiaalisia taitoja opettavana toimintakulttuurina ennen kuin konfliktit eskaloituvat. Osapuolia kunnioitetaan oman konfliktinsa asiantuntijoina ja keskeisenä ajatuksena on tapahtuneen teon palauttaminen asianosaisille siten, että he voivat itse olla aktiivisia osallisia asiansa ratkaisussa. Toiminnan tavoitteena on korjata vääryys, vähentää osapuolille aiheutunutta traumaa ja eheyttää rikkoutuneet ihmissuhteet.

Kuva 5. Vertaissovittelun- ja restoratiivisen sovittelun yhteys opiskeluhuoltoon.

Nivelvaihetyö

Nivelvaihetyön tarkoituksena on vahvistaa oppilaiden hyvinvoinnin edistämisen ja syrjäytymisen ehkäisyn kannalta hyvän opinpolun jatkumo.

Nivelvaiheet: siirryttäessä esiopetukseen ja esiopetuksesta 1. luokalle, alakoulusta yläkouluun ja yläkoulusta opiskelemaan toisen asteen oppilaitokseen, siirryttäessä uuteen kouluun.

Luokkien ryhmäyttämispäivät: mm. yhteistyössä seurakunnan kanssa; 6. ja 7. vuosiluokat, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijat

Ryhmäyttäminen luokissa jatkuvana työnä koulupäivässä.

Hengaamo-toiminta, hiljaiset välkät, teemapäivät ja -viikot kouluilla

Hengaamo -toiminta kohtaa nuoria yläkouluilla ja lukiossa. Hengaamo-toiminta on osa opiskeluhuoltotoimintaa. Hengaamossa nuoret voivat tavata ja viettää aikaa opiskeluhuollon henkilökunnan kanssa. Hengaamo toimii myös eri yhteistyötahojen tukemana ja toiminnassa ovat olleet mukana mm. kaupungin nuorisotyö, 4H, helluntaiseurakunta ja moottoripaja. Tämän kohtaamispaikan tarkoituksena on ollut tarjota nuorille turvallinen paikka viettää aikaa sekä madaltaa kynnystä avun hakemiselle eri toimijoiden tullessa tutuiksi. Teemapäiviä ja teemaviikkoja ovat olleet mm. opiskelijoiden mielenterveyspäivä ja autismitietoisuuden viikko.

Harrastamisen Suomen mallin -harrastustoiminta
Mänttä-Vilppulan Harrastamisen Suomen mallin tavoitteena on tuottaa peruskouluikäisille lapsille ja nuorille mahdollisuus mieluiseen maksuttomaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä. Mieluisa harrastus lisää opiskelijoiden taitoja, kouluhyvinvointia, kouluun kiinnittymistä sekä antaa rakennusaineita hyvän itsetunnon kehittymiselle. Tavoitteena on luoda kerhotoimintaa, jossa saadaan perusvalmiuksia omaan harrastamiseen. Harrastustoimintaa toteutetaan koulun yhteydessä tai lähialueella.

Harrastustoiminnan järjestämisen tavoitteina ovat osallisuuden kokemus, fyysinen ja psyykkinen turvallisuus, uusien taitojen oppiminen ryhmässä ja yksilönä, yhteisöllisyyden kokemuksien saaminen ja ystävyyssuhteiden luominen. Opiskelijoiden osallisuutta harrastustoiminnan suunnitteluun korostetaan. Opiskelijat osallistuvat kerhoissa toiminnan sisällön suunnitteluun yhdessä harrastustoimijan kanssa. Harrastusten toteuttamisessa kiinnitetään erityistä huomiota kiusaamisen vastaisuuteen ja turvallisuuteen. Harrastukset toteutuvat kerran viikossa koulujen lukuvuoden aikana.

Nuorisopalveluiden kanssa tehtävä yhteistyö

- nuorisotilatoimintaa alkaen 5-luokkalaisista
- pienryhmätoimintaa, välineitä, ohjausta
- apua ja tukea kun tarve on suuri!
- ryhmäyttämispäivät
- Koulunuorisotyöntekijä

Poliisiyhteistyö

- koulupoliisi
- koulutus-, valistustyö
- vierailut

Seura- ja järjestöyhteistyö

- tapahtumat
- teemapäivät
- koulutus

Muita yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintamuotoja

- Vanhempainillat
- Vanhempainyhdistys -toiminta
- Oppimiskeskustelut
- Koulun juhlat, teemapäivät, retket
- Kerhotoiminta
- Hyvinvointitaito-tunnit
- Alakoulun aamu- ja iltapäivätoiminta
- Valmiussuunnitelmat
- Riskikartoitukset

- Pelastautumisharjoitukset
- Lääkehoitosuunnitelmat
- Koulun järjestyssäännöt ja luokkien omat säännöt
- Terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät tarkastukset
- Pirkanmaan hyvinvointialueen sähköinen perhekeskus nuorten vanhemmuuden tukena https://www.pirha.fi/web/digiperhe

4.4 Läsnäolon säännöllinen seuranta

Opiskelijan koulunkäyntikyvyn tukemisen ja poissaolojen ennaltaehkäisyn kannalta on erityisen tärkeää, että koulussa seurataan ja tilastoidaan poissaoloja. Vaikka poissaolojen seuraaminen on tärkeää, muistetaan myös positiivisesti huomioida opiskelijan läsnäolo koulussa.

LISÄTÄÄN NÄITÄ:

- *Huomataan opiskelija ja tuetaan hänen osallisuuden tunnettaan koulussa.*
- *Läsnäolosta palkitseminen joko sanoin tai konkreettisesti. Iloitaan opiskelijan tulemisesta kouluun.*
- *Positiivisen luokkailmapiirin ja turvallisuuden tunteen ylläpitäminen erilaisilla ryhmäytymisharjoituksilla ja omalla esimerkillä. Panostetaan ryhmäytymiseen ja yhteisöllisyyteen jokaisena koulupäivänä, erityisesti nivelvaiheissa.*
- *Osoitetaan opiskelijoille, että vaikeistakin asioista puhuminen on sallittua, ja koulusta löytyy turvallisia aikuisia avuksi ongelmatilanteisiin. Mielenterveysongelmista tulee puhua avoimesti.*
- *Koulunkäynnin tai sosiaalisten suhteiden haasteista keskusteleminen opiskelijan kanssa. Ylläpidetään luottamuksellista opiskelija-opettajasuhdetta sekä annetaan tilaa opiskelijan tunteille.*
- *Poissaolojen seuraaminen säännöllisesti. Reagoidaan poissaolojen varoitusmerkkeihin, jotta mahdollinen poissaolokierre saadaan katkaistua mahdollisimman varhain.*

VÄLTETÄÄN NÄITÄ:

- *Poissaolojen negatiivinen huomioiminen tai niistä kysyminen. Ei kysytä opiskelijalta ensimmäisenä, miksi hän on ollut poissa koulusta.*
- *Ei odoteta ongelmien kasaantumista, vaan toimitaan ennaltaehkäisevästi. Ollaan yhteydessä kotiin ja tarvittaessa muihin ammattilaisiin.*

Lähde: https://www.koulukunnossa.fi/lasnaolomalli/

4.5 Koulupoissaoloihin puuttuminen

Poissaolojen systemaattinen seuranta tukee opiskelijan kouluun kiinnittymistä ja ennaltaehkäisee poissaoloja. Poissaolojen tilastointi ja säännöllinen tarkastelu kouluyhteisössä ja kunnan sivistyspalveluissa antaa suuntaviivoja toiminnan kehittämiselle. Poissaolot ovat yksi merkittävä indikaattori tarkasteltaessa opiskelijoiden hyvinvointia.

Koulupoissaolojen taustalla voi olla monia erilaisia syitä. Usein opiskelijan ongelmat ovat monitahoisia, ja kyse voi olla useamman taustasyyn yhteisvaikutuksesta.

Koulussa näkyviä poissaolojen ensimerkkejä voivat olla esimerkiksi seuraavat:

- Toistuvat myöhästymiset.
- Vaikeuksia tulla tietyille oppitunneille.
- Vaikeuksia tulla kouluun tiettynä viikonpäivänä tai tiettyyn aikaan.
- Fyysiset oireet, kuten vatsakipu, päänsärky tai pahoinvointi.
- Toistuvat käynnit terveydenhoitajalla.
- Lisääntynyt itkuisuus tai vetäytyneisyys.
- Koulun sosiaalisten tilanteiden välttely tai pelko.

- Palkitsevien tilanteiden etsiminen koulun ulkopuolelta.
- Koulutehtävien välttely tai tekemättä jättäminen.

Toimitaan varoitusmerkkien pohjalta. Selvitetään, mistä tilanne johtuu ja miten opiskelijan olemista voidaan helpottaa.

Yksittäisen tarkastelujakson ajalta seurataan opiskelijan poissaoloja prosentteina.
10 % -> poissaoloihin puututaan
20 % -> vahva tuki

Lukuvuoden aikana tarkastellaan oppilaan poissaolotunteja kokonaisuutena. Tunnit eivät nollaudu missään kohdassa. Toimia tehdään, kun tietty prosenttimäärä on täyttynyt ja/tai huoli on herännyt.

Ennaltaehkäisevä toiminta
Yhteisöllisen opiskeluhuollon keinoin lisätään opiskelijoiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Ylläpidetään sujuvaa yhteistyötä kodin ja koulun välillä. Oppilaiden läsnäoloa koulussa seurataan **systemaattisesti ja jatkuvasti WilmaRobottia hyödyntäen.**

Huoli puheeksi (poissaoloja 10 % sen hetkisestä tilanteesta)
Oppilaan poissaoloista herää huoli kotona/koulussa. Luokanopettaja/ luokanvalvoja keskustelee asiasta oppilaan kanssa ja on yhteydessä huoltajiin ja sopii mahdollisesta yhteydenotosta opiskelijahuollon työntekijään. Toistuviin luvattomiin selvitettyihin poissaoloihin tulee puuttua varhain.

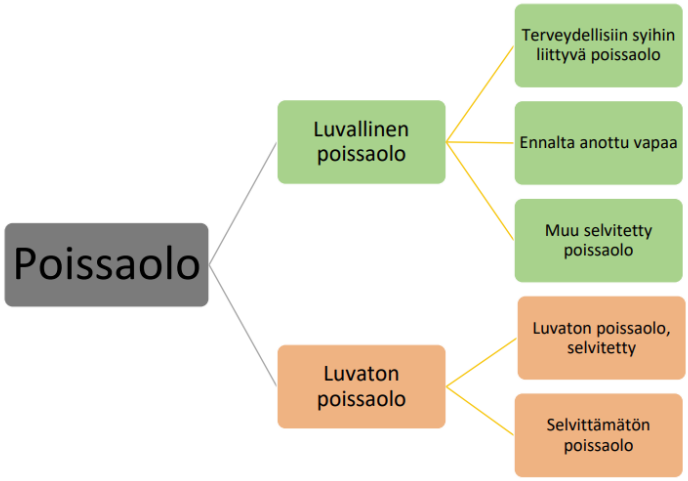
Perusteellinen kartoitus (poissaoloja yli 20 % sen hetkisestä tilanteesta)
Jos tilanne ei korjaannu selvittelyn ja puhelinkeskustelun jälkeen (poissaoloja yli 20 %), luokanopettaja/luokanvalvoja kutsuu koolle palaverin. Palaveri kokoaa yhteen ne toimijat, jotka opiskelija ja hänen huoltajansa arvioivat tarpeelliseksi oppilaan koulunkäynnin tukemisessa. Pohditaan myös, ketkä muut toimijat voisivat tukea opiskelija. Useimmiten mukaan kutsutaan myös joku/jotkut opiskeluhuollon työntekijöistä. Tarvittaessa voidaan muodostaa monialainen asiantuntijaryhmä, joka sopii tukitoimista ja seurannasta yhdessä. Palaverissa suunnitellaan koulun ja kodin tukitoimet opiskelijalle ja tilanteen seuranta. Tarvittaessa konsultoidaan esim. koululääkäri, psykiatrinen sairaanhoitaja, perheneuvola, perhesosiaalityö, lastensuojelu, TAYS.

Yhteistyö sosiaalitoimen kanssa (poissaoloja yli 30 % sen hetkisestä tilanteesta)
Tarvittaessa kutsutaan mukaan koulun ulkopuolisia toimijoita monitoimijaiseen yhteistyöhön ja pohditaan puuttumisen keinoja. Sovitaan yhdessä, miten opiskelijan tilanteen etenemistä seurataan ja kuka siitä miltäkin osin vastaa. Sovitaan myös seurantapalaverin ajankohta ja vastuuhenkilö opiskelijan asioissa. Koulun tukitoimet mietitään. Koulun ulkopuolisten tahojen konsultaatiot ja yhteistyö.

Mikäli tukitoimet ja seurantapalaverit eivät auta ja poissaoloja kaikesta huolimatta on jatkuvasti/runsaasti (yli 30 %) tehdään ensisijaisesti sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai lastensuojeluilmoitus konsultaation pohjalta. Koulu on tässä vaiheessa selvittänyt poissaolojen syitä omalta osaltaan ja käyttänyt koulun tukitoimia monipuolisesti. Lastensuojeluilmoituksen pohjana on huoli poissaolojen aiheuttamasta syrjäytymisriskistä ja normaalin kehityksen ja koulunkäynnin vaarantumisesta. Ilmoituksessa mainitaan koulussa jo tehdyt kartoitukset, tukitoimet sekä huoltajien kanssa tehty yhteistyö. Tämän vaiheen toimijat sopivat, miten opiskelijan koulunkäynti turvataan ja miten yhteistyötä tehdään. Sovitaan myös seurantapalaverinajankohta ja vastuuhenkilö opiskelijan asioissa.

Liitteessä (liite.) on esitetty poissaoloihin puuttumisen portaat ja poissaoloihin puuttumisen toimintamalli tiivistetysti.

Poissaololuokitus

Kuva 6. Poissaololuokitus. (Lähde: Sitouttava kouluyhteisötyö. OKM 2022)

TERVEYDELLISIIN SYIHIN LIITTYVÄ POISSAOLO	Opiskelija on fyysisesti poissa koulusta. (sairaana, fyysisen ja/tai psyykkisen terveydenhoitoon liittyvä tapahtuma / vastaanottokäynti esim. hammaslääkäri, terapia tai leikkaus).
ENNALTA ANOTTU VAPAA	Huoltajan ennalta anoma vapaa, myös yksittäiset oppitunnit ja koulupäivät (lomamatka, harrastukseen liittyvä poissaolo, etävanhemmalla)
MUU SELVITETTY POISSAOLO	Käytetään vain niissä tapauksissa, kun poissaolo ei kuulu mihinkään muuhun kategoriaan
LUVATON POISSAOLO, SELVITETTY	Huoltajan tai opettajan selvittämä luvattomaksi luokiteltu poissaolo (pinnaus tai yli oppitunnin kestävä myöhästyminen)
SELVITTÄMÄTÖN POISSAOLO	Koululla ei ole tietoa miksi lapsi/nuori on poissa. Poissaolo voidaan opettajan tai huoltajan toimesta selvittää ja muuttaa toisen kategorian merkinnäksi
MUU KOULUTYÖ, LÄSNÄ	Lapsi/nuori on fyysisesti koulussa, mutta luvallisesti poissa oppitunnilta. (opiskeluhuolto, terveydenhoitaja, oppilaskunnan palaveri, OPO, tmv.) **EI TILASTOIDU POISSAOLOKSI**
OPISKELU MUUALLA	Opiskelija on fyysisesti poissa koulusta. Kotiopetuksessa, sairaalakoulussa. Sovitusti ja tilapäisesti lyhennetty koulupäivä/viikko (PolL18§): Lyhennetyn koulupäivän osalta poissaolot merkitään tavanomaisesti niiltä oppitunneilta, joilla opiskelijan tulisi olla sovitusti läsnä. Lyhennetyn koulupäivän ulkopuolelle jäävät oppitunnit merkitään opiskelu muualla -merkinällä. esim. opiskelijan koulupäivä on klo 8–14, mutta sovitusti hän on koulussa vain klo 8–12, tällöin ajanjakso klo 12-14 merkitään opiskelu muualla -merkinnällä. **EI TILASTOIDU POISSAOLOKSI**
MYÖHÄSTYMINEN	Alle oppitunnin mittainen myöhästyminen kirjataan tuntimerkintänä. Kirjataan minuuttimäärä. **EI TILASTOIDU POISSAOLOKSI**

Luokituksen tavoitteena on erottaa poissaolot opetuksesta sellaisesta tilanteista, joissa opiskelija on joko opiskelemassa muualla, toimii muissa kouluun liittyvissä tehtävissä tai on asioimassa esimerkiksi opiskeluhuoltopalveluiden asiantuntijoiden luona.

Luokittelussa poissaoloksi eivät kirjaudu:

- Muu koulutyö, läsnä: Opiskelija on koulussa, mutta pois oppitunnilta (esim. opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaisen luoma, oppilaskunnan palaverissa, opon luona tms.)
- Opiskelu muualla: Opiskelija on etäopetuksessa, koulun kotona järjestämässä opetuksessa, sairaalakoulussa tai sovitusti ja tilapäisesti lyhennetyllä koulupäivällä/-viikolla (PoL § 18).
- Opiskelu erityisopettajan luona kirjataan tuntimerkintänä.
- Alle oppitunnin mittainen myöhästyminen kirjataan tuntimerkintänä (kirjataan opiskelijan myöhästymä minuuttimäärä).

4.6 Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja seksuaaliselta häirinnältä perusopetuksessa

(Hyväksytty sivistyslautakunnassa 13.12.2022/§ 134)

1. KOULUKIUSAAMISEN EHKÄISEMINEN

Jokaisella oppilaalla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Kaikilla koulun aikuisilla on velvollisuus toimia kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän estämiseksi ja vähentämiseksi. Tämä ohje perustuu perusopetuslakiin ja OPH:n v. 2020 julkaisuun ”Kiusaamisen vastainen työ kouluissa ja oppilaitoksissa”.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/kiusaamisen_vastainen_tyo_kouluissa_ja_oppilaitoksissa.pdf

Kiusaamisen määritelmä
Kiusaamista on se, kun yhdelle ja samalle opiskelijalle aiheutetaan toistuvasti vahinkoa tai pahaa mieltä. Tekijöinä on joku tai jotkut, joita vastaan kiusatun on vaikea puolustautua. Kiusaamisena pidetään sitä, kun yksi ja sama henkilö joutuu toistuvasti ja systemaattisesti toisten tahallisen ja kielteisen toiminnan kohteeksi. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jolla pyritään haittaamaan tai vahingoittamaan tai aiheuttamaan pahaa mieltä jollekin toiselle. Myös opettaja tai muu henkilökuntaan kuuluva voi joutua kiusaamisen kohteeksi. Kaikki koulussa tapahtuva aggressiivinen käyttäytyminen ei ole kiusaamista, ja esim. väkivaltatapaukset käsitellään erillisen ohjeen mukaisesti.

Kaikkein tavallisimmin kiusaaminen ilmenee sanallisena kuten nimittelynä, pilkkaamisena tai toisen naurun alaiseksi tekemisenä. Kiusaaminen voi kuitenkin saada monia muitakin muotoja eli se voi olla fyysistä (töniminen tai lyöminen), omaisuuteen kohdistuvaa (tavaroiden ottaminen tai tahallinen tuhoaminen) tai epäsuoraa (ryhmän jäsenten manipulointi, ilkeiden juorujen tai valheiden levittäminen tai ryhmän ulkopuolelle sulkeminen). Myös internetissä tai siihen liitettyjen laitteiden välityksellä tapahtuva toiminta voi olla kiusaamista.

Kiusaamisen ehkäiseminen
Kouluissamme vahvistetaan opiskelijoiden kiusaamisen vastaisia asenteita ja saatetaan säännöt tiedoksi opiskelijoille ja koteihin. Kiusaamiseen liittyvistä käytänteistä tiedotetaan huoltajia lukuvuoden alussa. Opiskelijoita valvotaan kouluaikana, ja valvonta järjestetään koulun olosuhteet huomioiden riittäväksi. Luokissa luokanohjaajat, opettajat ja opiskeluhuoltoryhmän jäsenet käsittelevät kiusaamiseen liittyviä asioita säännöllisin väliajoin. Kiusaamiseen puututaan aina ja tietoon tulleet kiusaamistapaukset kirjataan. Kouluilla on opiskelijoita osallistavaa toimintaa, kuten oppilaskunta- ja tukioppilastoiminta, joiden avulla järjestetään koulujen yhteishenkeä ja hyvinvointia vahvistavaa toimintaa. Koulujen opiskelijahuollon henkilöstö toimii aktiivisesti ennaltaehkäisevässä roolissa koulukiusaamisen ennaltaehkäisemiseksi ja auttaa tarvittaessa kiusaamisen osapuolia.

VERSO-vertaissovittelu
Alakouluilla on käytössä Verso-vertaissovittelu. Vertaissovittelussa koulutetut riidan osapuolia hieman vanhemmat opiskelijat eli vertaissovittelijat sovittelevat vertaistensa eli muiden opiskelijoiden välisiä konflikteja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Vertaissovittelijat toimivat fasilitaattoreina, joilla ei ole valtaa antaa rangaistuksia tai tehdä päätöksiä, vaan he auttavat osapuolia itse löytämään tilanteeseen ratkaisun niin, että konflikti ei enää osapuolten välillä jatku tai toistu. Vertaissovittelussa sovitellaan mm. nimittelyjä, haukkumisia,

ikävää kommentointia kasvotusten, selän takana tai somessa, tönimistä, etuilua, syrjimistä, joka ilmenee niin ettei oteta mukaan leikkiin tai ryhmätehtävään, sekä toisen omaisuuden luvatta käyttämistä tai piilottamista, leikkien ja pelien säännöistä syntynyttä riitaa. Mikäli vertaissovittelu ei johda toivottuun tulokseen, ohjataan tapaus aikuisjohtoiseen sovitteluun tai muuhun koululla käytössä olevaan menettelyyn. Vertaissovittelijoiden toimintaa tukee aina VERSO-ohjelman kouluttama vapaaehtoisista henkilökunnan jäsenistä muodostuva Verso-aikuisten tiimi, joka arvioi aina tapauskohtaisesti mikä tilanne ohjataan vertaissovitteluun ja mikä taas tarvitsee koulun muita menettelyjä.

Toiminta kiusaamistilanteissa

Kiusaamiseen puuttuu heti se, joka havaitsee kiusaamistilanteen ja tiedottaa kiusaamistapauksista vastaavaa tiimiä sekä opiskelijoiden luokanopettajia/luokanohjaajia.

- Koulun kiusaamisasioiden selvittelytiimi keskustelee kiusatun ja kiusaajien kanssa.
    - o Osapuolet eivät kohtaa toisiaan, ellei erikseen niin toivota.
    - o Keskustelussa selvitetään tapahtumien kulku, tehdään sopimus tai annetaan määräykset toimintatavoista jatkossa.
    - o Kiusaamiseen syyllistyneelle tehdään selväksi, mitä tapahtuu jatkossa, jos sopimus ei pidä.
    - o Sovitaan seurannasta, jonka kesto on pääsääntöisesti kaksi viikkoa.
    - o Opettaja tai rehtori määrää tarvittaessa asianmukaiset seuraamukset.
    - o Ilmoitetaan asiasta kaikkien osapuolien huoltajille.
    - o Kirjataan tapahtumat ja seuraamukset. Koulu arkistoi kirjaukset.
    - o Seurantajakson jälkeen varmistetaan, että kiusaaminen on loppunut.
- Kiusaamisen toistuessa koulun johtaja/rehtori hoitaa asiaa
    - o Koulunjohtaja/rehtori puhuttelee kiusaajat ja määrää asianmukaiset seuraamukset.
    - o Ilmoitetaan asiasta huoltajalle, ja koulun opiskeluhuoltohenkilöstölle (koulukuraattori, terveydenhoitaja).
    - o Kiusaajan huoltajat tulemaan koululle selvittämään tilannetta. Mukana rehtori ja kiusaamisasioiden selvittelytiimin edustaja.
    - o Sovitaan seurannasta, jonka kesto on pääsääntöisesti kaksi viikkoa.
    - o Kirjataan tapahtumat ja seuraamukset. Koulu arkistoi kirjaukset.
    - o Seurantajakson jälkeen varmistetaan, että kiusaaminen on loppunut.
- Kiusaamisen edelleen jatkuessa käytetään perusopetuslain mukaisia rangaistuskeinoja. Tarvittaessa opetuksen järjestäjä käyttää perusopetuslain 6 § mukaista oikeutta määrätä kiusaamiseen syyllistyneelle opiskelijalle toinen lähikoulu.
- Tarvittaessa kiusaamisasioissa konsultoidaan poliisia ja lastensuojelua ja otetaan heidät mukaan asian hoitamiseen.
- Kiusaamisen ilmetessä väkivaltana toimitaan väkivaltaisen käyttäytymisen puuttumismallin mukaan.

2. VÄKIVALLAN JA AGGRESSIIVISEN KÄYTTÄYTYMISEN EHKÄISEMINEN JA SIIHEN PUUTTUMINEN

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedagogisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle.

Opetusta häiritsevälle, muuten koulun järjestystä rikkovalle tai vilpillisesti menetelleelle opiskelijalle voidaan määrätä perusopetuslaissa säädetty kurinpitorangaistus tai ojentaa häntä perusopetuslaissa tarkoitetuilla tavoilla. Opiskelijoita kohtaan voidaan käyttää vain perusopetuslaissa säädettyjä turvaamistoimenpiteitä. (https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kurinpitokeinot-ja-turvaamistoimenpiteet-perusopetuksessa)

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus määrätä häiritsevä opiskelija poistumaan luokasta tai muusta tilasta, jossa järjestetään opetusta taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta. Rehtori ja opettaja voivat opiskelijaa poistaessaan käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai häirinnän vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen. (PoL 36 b § 2003)

Kun opiskelija poistetaan opetustilasta, hänet ohjataan valvottuun tilaan ja opiskelijan huoltajaa informoidaan tilanteesta mahdollisimman pian. Opiskelijan huoltajalle ilmoitetaan myös, jos tilanne vaatii opiskelijan opetuksen epäämistä eli opiskelijan lähettämistä loppupäivän ajaksi kotiin. Voimakeinojen käyttö on aina kirjattava ja kirjaus toimitettava rehtorille, joka arkistoi selostuksen. Uhkatilanteesta tehdään myös aina ilmoitus työsuojeluun.

Koulun toimintatapa väkivaltatapausten selvittämisessä:

Väkivaltatapaukset käsitellään kurinpidollisena selvitystyönä, vastuu kuuluu koululle ja rehtorille.

- Mahdollisten vammojen osalta toimitaan koulun onnettomuustilanteiden ohjeiden mukaisesti, mutta vammat ohjataan aina vähintäänkin näyttämään kouluterveydenhoitajalle tai huoltaja ohjataan viemään lapsi terveyskeskukseen.
- Rehtori hankkii tarvittavat selitykset ja määrää perusopetuslain mukaiset seuraamukset kokonaisvaltaisen harkinnan perusteella huomioiden seuraavat asiat
    - o Tilanteen ja teon vakavuus
    - o Tekijän valmius ottaa vastuu teostaan
    - o Osapuolten valmius sovitteluun
    - o Tilanteen toistuvuus
    - o Muut mahdollisesti asiaan vaikuttavat seikat
    - o Kuvaus tapahtuneesta ja seuraamukset kirjataan koulun rangaistuskirjaan, ja se jää koululle arkistoitavaksi.
- Jokaisessa tapauksessa on harkittava matalalla kynnyksellä tarve lastensuojeluilmoitukselle ja poliisin tutkintapyynnölle, tarvittaessa kyseisiä viranomaisia konsultoiden
- Tiedotus tapahtuneesta hoidetaan koulun aikuisten toimesta mahdollisimman nopeasti kaikkien osapuolten huoltajille
- Opiskelijahuollon tuki on järjestettävä osapuolille, mutta opiskeluhuolto ei hoida selvittelyjä vaan antaa tukea jälkihoidollisesti ja tekee ennaltaehkäisevää työtä.
- Kaikille osapuolille toteutetaan koulun toimesta jälkiseurantapalaveri, jossa tarkistetaan, että väkivalta tai kiusaaminen on loppunut, ja että osapuolilla on tarvittava koulunkäynnin tuki.

3. SEKSUAALISEN HÄIRINNÄN EHKÄISEMINEN JA SIIHEN PUUTTUMINEN

Häirinnän määritelmä

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/opas_seksuaalisen_hairinnan_ennaltaehkaisemiseksi_ja_siihen_puuttumiseksi_kouluissa_ja_oppilaitoksissa.pdf

Jokaisella on oikeus ihmisarvon loukkaamattomuuteen ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Loukkaavaa käytöstä ei saa hyväksyä, vaan siihen pitää puuttua välittömästi. Loukkaavana käytöksenä pidetään mm. nimittelyä, kieltäytymistä työskentelemästä toisen kanssa, eristämistä ja toisen henkilön vähättelemistä. Rasististen viestien lähettäminen on erittäin loukkaavaa käytöstä. Jatkuvasta rasistisesta toiminnasta koulu tekee ilmoituksen poliisille. Rasistiset merkit ja eleet ovat kiellettyjä koulussa. Niitä ei saa tehdä eikä esittää koulussa.

Lapseen ja nuoreen kohdistuvassa seksuaalisessa häirinnässä on kysymys heidän altistamisestaan ikään kuulumattomalle seksuaalisuudelle. Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä,

luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä. Seksuaalinen häirintä loukkaa henkilön psyykkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Seksuaaliselle häirinnälle on tyypillistä sen toistuvuus, mutta se voi olla myös yksittäinen teko. Seksuaalinen häirintä voi ilmetä ainakin seuraavin tavoin:
• seksuaalisesti vihjailevat eleet tai ilmeet
• epäasialliset seksuaaliset puheet tai kaksimieliset vitsit
• vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat seksuaaliset huomautukset tai kysymykset
• epäasialliset seksuaaliset sisällöt, viestit, kuvat tai videot eri sosiaalisen median kanavissa
• sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset

Häirinnän ehkäiseminen

Häirintää pyritään ennaltaehkäisemään seuraavin toimenpitein:
• Jokaisessa luokassa keskustellaan häirintään liittyvistä asioista.
• Erityisesti kiinnitetään huomiota uusien opiskelijoiden sopeutumiseen kouluun.
• Osana kiusaamisen ennaltaehkäisyä, toteutetaan tunnetaito- ja muita sosiaalisia taitoja vahvistavia opetustuokioita, joiden yhtenä tavoitteena on häirinnän ehkäiseminen.

Seksuaaliseen häirintään puuttuminen

Seksuaalisen häirinnän tilanteissa ja muissa häirintätilanteissa toimitaan samalla toimintamallilla kuin kiusaamisasioissa. Häirintää vakavammissa tilanteissa konsultoidaan aina poliisia ja lastensuojelua, ja toimitaan heidän antamiensa ohjeiden sekä koulujen kriisi- ja turvallisuusohjeiden mukaisesti.

4. YHTEYDENOTTOTAVAT KOTIIN JA YHTEISTYÖ

Suunnitelmasta tiedotetaan syyslukukauden alussa. Koteja kannustetaan ottamaan yhteyttä koulun henkilökuntaan välittömästi, kun koti saa tietää ei-toivotusta käyttäytymisestä. Koulun henkilökunta pitää opiskelijoiden huoltajat ajan tasalla koulussa sattuneista ao. opiskelijaa koskevista selvittelyistä. Yhteydenottokanavat ovat puhelin, Wilma ja s-posti. Koulun henkilökunnan on muistettava tiedottamiseen liittyvät salassapitosäädökset.

Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Jotta syyllisyys voidaan todeta, tämä edellyttää tapahtuman selvittämistä. Jos opettaja tai rehtori saa tietoonsa kouluaikana, koulun toiminnassa ja sosiaalisessa mediassa tapahtuneesta kiusaamisesta koulun opiskelijoiden välillä, koulun tulee asiaa selvittää ja siihen puuttua.

Jos taas opettaja tai rehtori saa tietoonsa opiskelijaan vapaa-ajalla kohdistunutta epäasiallista käyttäytymistä tai kiusaamista, opettaja tai rehtori voi kertoa asiasta opiskelijan huoltajille. Koulu voi tarjota opiskelijoille ja heidän huoltajilleen mahdollisuuden keskustella tapahtuneesta.

5. YHTEISTYÖ VIRANOMAISTEN KANSSA

Koulu pitää yhteyttä viranomaisiin ensisijaisesti kiusaamis-, häirintä- ja väkivaltatilanteita ennaltaehkäisevässä ja konsultoivassa mielessä. Yksittäisissä tilanteissa rehtori ja asiaa hoitava henkilökunta arvioivat tilannekohtaisesti, tarvitaanko viranomaisen apua.

6. SUUNNITELMASTA TIEDOTTAMINEN JA PEREHDYTTÄMINEN

Suunnitelmasta tiedotetaan opiskelijoita, huoltajia ja koulun henkilökuntaa lukuvuoden alussa. Tiedottamisesta huolehtii rehtori. Suunnitelma on luettavissa myös koulun kotisivulla.

7. SUUNNITELMAN PÄIVITTÄMINEN, TOTEUTUMISEN SEURANTA, SEURANTAAN LIITTYVÄ KIRJAAMINEN JA ARVIOINTI

Suunnitelma tarkastetaan ja tarvittaessa päivitetään vuosittain kouluissa ennen syyslukukauden alkua, sen toteutumista seurataan ja arvioidaan vuosittain yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä. Koulu kirjaa ilmenneet kiusaamis-, väkivalta- ja häirintätapaukset, ja toteuttaa lukuvuosittain opiskelijoille kyselyn, jossa seuraa näiden ilmiöiden kehittymistä.

5 YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO

Yksilökohtaisen opiskeluhuollon perustana ovat oppilas- ja opiskeluhuoltolaki sekä valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten- ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta. Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan opiskelijalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä opiskelijaa koskevaa monialalaista opiskeluhuoltoa. Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan tapauskohtaisesti yksittäisen opiskelijan tueksi opiskelijan ja huoltajan suostumuksella.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX ®

Laki oppilas- ja opiskelijahuoltolain… 377/2022 - Säädökset alkuperäisinä - FINLEX ®

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu-… 338/2011 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ®

5.1 Koulun työntekijän yhteydenotto opiskeluhuoltopalvelujen saamiseksi

Jos koulun työntekijä arvioi, että opiskelija tarvitsee opiskeluhuoltopalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä koulu- tai opiskeluterveydenhuollon työntekijään, opiskeluhuollon kuraattoriin tai psykologiin yhdessä opiskelijan kanssa. Yhteydenotto tulee siis tehdä viipymättä, kun huoli opiskelijasta herää. Samalla luovutetaan tiedossa olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot.

5.2 Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuollon palvelut

Kouluterveydenhuollon keskeisiä tehtäviä ovat:

- Oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, mukaan lukien kansallisen rokotusohjelman toteuttaminen
- Vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen
- Oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen
- Pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden opiskeluhuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen
- Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta
- Oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset
- Kouluterveydenhuolto on osa opiskeluhuoltoa tehden moniammatillista yhteistyötä muun opiskeluhuollon kanssa

Kouluterveydenhuollon terveystarkastukset

- Kouluterveydenhoitaja kutsuu terveystarkastukseen kaikki peruskoulun oppilaat vuosittain.
- Laajat terveystarkastukset toteutetaan 1., 5. ja 8. luokilla. Huoltaja kutsutaan sekä terveydenhoitajan että lääkärin laajoihin tarkastuksiin mukaan. Luokilla 2., 3., 4., 6., 7. ja 9. toteutetaan terveydenhoitajan terveystarkastukset. Nämä tarkastukset ovat laajoihin verrattuna suppeampia. Huoltajille tarjotaan mahdollisuus osallistua myös näihin terveystarkastuksiin.
- Laaja tarkastus sisältää terveydenhoitajan ja lääkärin terveystarkastuksen sekä opettajan arvion oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa. Laajassa terveystarkastuksessa terveydenhoitaja ja lääkäri selvittävät sekä tukevat koko perheen hyvinvointia.

- Laajojen tarkastusten päätteeksi tehdään luokkayhteenveto luokkakohtaisesti ilman oppilaskohtaisia tunnistetietoja. Yhteenvetoa hyödynnetään yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä.

Kouluterveydenhuollon palveluiden järjestämisen tapa

- Kouluterveydenhuolto toimii pääsääntöisesti virka-aikana.
- Oppilasmäärältään pienimmissä kouluissa terveydenhoitaja ei ole joka päivä paikalla. Kouluterveydenhuollon palvelut järjestetään koulun tiloissa tai koulun välittömässä läheisyydessä. Palvelut ovat ensisijaisesti lähipalveluita, mutta etävastaanottoja (VideoVisit) voidaan järjestää joustavasti perheen tarpeiden mukaisesti.
- Kouluterveydenhuollon palvelut toteutetaan pääosin yksilökäynteinä, mutta osittain palvelua voidaan järjestää myös ryhmämuotoisena. Ryhmämuotoisena voidaan toteuttaa esimerkiksi terveyskasvatusta ja -neuvontaa oppitunneilla tai osana terveystarkastusten terveysneuvontaa.

Kouluterveydenhuollon palveluiden saannin ehdot ja kriteerit

- Terveydenhuoltolaki velvoittaa hyvinvointialueen järjestämään kouluterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien perusopetusta antavien oppilaitosten oppilaille. Myös ulkokuntalaiset oppilaat ovat oikeutettuja palveluihin, eikä niistä laskuteta kotikuntaa. Kouluterveydenhuollon palvelut tarjotaan myös maahanmuuttajaoppilaille statuksesta riippumatta, jos he ovat oppilaina koulun kirjoilla.
- Esiopetusikäisten lasten ennaltaehkäisevä terveydenhuolto on asetuksen mukaisesti osa lastenneuvolatoimintaa ja toteutetaan äitiys- ja lastenneuvolapalvelussa. Palvelu voidaan tarjota kuitenkin myös kouluterveydenhuollossa tietyin edellytyksin. Jos kunnassa on tehty päätös siirtää esiopetusikäiset kouluterveydenhuollon palveluvastuulle ennen hyvinvointialueelle siirtymistä, voidaan käytäntöä toistaiseksi jatkaa. Tällöinkin palvelu on sisällöltään lakiperustaisesti neuvolapalvelua.
- Kotiopetuksessa oleville koululaisille tarjotaan vuosittaiset terveystarkastukset niissä tapauksissa, kun tieto kotiopetuksessa olevasta lapsista tulee kouluterveydenhuollon tietoon.

Kouluterveydenhuollon palveluihin hakeutuminen

- Kouluterveydenhuollon palvelut ovat pääsääntöisesti maksuttomia (lukuun ottamatta yksittäisiä lääkärinlausuntoja).
- Kouluterveydenhuolto toimii pääasiassa ajanvarauksella. Terveydenhoitajan avoimelle vastaanotolle oppilaat voivat tulla aikaa varaamatta keskustelemaan mieltään painavista asioista koulukohtaisesti sovittuina aikoina.
- Terveydenhoitajan tavoittaa puhelimitse, Wilman kautta tai tulemalla avoimelle vastaanotolle. Lääkärin vastaanotolle aika varataan aina terveydenhoitajan kautta.

Kouluterveydenhuollon terveystarkastuksiin ohjautuminen

- Terveystarkastuksiin osallistuminen on vapaaehtoista. Tarkastuksista poisjäävien tuen tarvetta tulee kuitenkin selvittää.
- Terveystarkastusten alkamisesta tiedotetaan hyvissä ajoin oppilaita ja huoltajia. Terveydenhoitajan ajat varataan ensisijaisesti sähköisesti.
- Lääkärin terveystarkastusajat antaa terveydenhoitaja
- Kaikista käynneistä annetaan huoltajalle kirjallinen/ sähköinen palaute tai otetaan huoltajaan muilla tavoin yhteyttä kuitenkin niin, että noudatetaan alaikäisen itsenäisen päätöksenkyvyn arvioinnin kansallisia ohjeita.

Kouluterveydenhuollon tarpeenmukaiset lisäkäynnit

- Terveystarkastusten lisäksi varataan tarpeen mukaan lisäkäyntejä sekä terveydenhoitajalle että lääkärille.

- Terveydenhoitajan lisäkäyntejä järjestetään mm. seuraavista syistä: kasvun ja kehityksen seuranta, rokotukset, elintapoihin liittyvä seuranta; psyykkiseen vointiin sekä päihteiden käyttöön liittyvä kartoitus, tuki ja hoitoonohjaus sekä IPC-ohjaus, seksuaaliterveysneuvonta, ADHD-selvitykset ja seurannat
- Koululääkäriä voidaan konsultoida ja mahdollisuuksien mukaan järjestää vastaanottoaika esimerkiksi seuraavissa tilanteissa: epäily kasvun tai kehityksen poikkeavuudesta; toistuva päänsärky, väsymys tai vatsavaivat, syömishäiriöepäily; vaikeat kuukautiskivut, yö- ja/tai päiväkastelu, epäiltyyn sisäilmaongelmaan liittyvä kartoituskäynti, ADHD-asiat, lääkinnälliseen kuntoutukseen liittyvät asiat, päihdeneuvonta ja hoitoonohjaus, kiireellisesti sijoitettavien lasten lääkärintarkastukset
- Pirkanmaan hyvinvointialueella on tällä hetkellä moninaisia käytäntöjä lisäkäyntien tarjoamisessa. Käytänteitä yhtenäistetään jatkossa. Lakisääteisiin kouluterveydenhuollon tehtäviin liittyvien lisäkäyntien lisäksi voidaan toistaiseksi edelleen hoitaa asioita, joita on aiemmin kuntakohtaisesti sovittu hoidettavan kouluterveydenhuollossa.

Peruskouluikäisten sairaanhoito

- Kouluterveydenhuolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevä ja terveyttä edistävä palvelu. Kouluterveydenhuollossa selvitellään myös tilanteita, joissa oppilaalla on toistuvia fyysisiä tai psyykkisiä oireita, jotka vaikuttavat koulunkäyntiin tai liittyvät kouluympäristöön. Tarvittaessa oppilas ohjataan hoitoon omalle terveysasemalle.
- Somaattisten pitkäaikaissairauksien hoidosta ja seurannasta vastaa oma terveysasema.
- Oppilaan lääkehoitosuunnitelmasta vastaa opetushenkilökunta yhdessä huoltajien kanssa. Kouluterveydenhuolto osallistuu tarvittaessa oppilaan lääkehoitosuunnitelman laatimiseen.

Lääkehoito kouluterveydenhuollossa

- Kouluterveydenhuollossa toteutettava lääkehoito on pääsääntöisesti ennalta ehkäisevää. Kouluterveydenhuollon tehtäviin kuuluu kansallisen rokotusohjelman toteuttaminen kouluikäisten lasten ja nuorten osalta sekä yksilöllisen tarpeen mukaisten rokotteiden antaminen. Kouluterveydenhuollossa voidaan toteuttaa myös satunnaista oireenmukaista ja hoitavaa lääkehoitoa, ensiapuun liittyvää lääkehoitoa sekä hormonaalista raskauden ehkäisyä Pirhan erillisen ohjeistuksen mukaisesti.
- Kouluterveydenhuollon lääkevalikoimassa on sovitun peruslääkevalikoiman mukaisia lääkkeitä sekä rokotusohjelman mukaisia rokotteita. Peruslääkevalikoimaan kuuluu pääosin kipu- ja antihistamiinilääkkeitä, lääkevoiteita, rokotteita sekä anafylaksian hoitoon adrenaliini. Lisäksi kouluterveydenhuollossa voi olla tarjolla erilaisia raskauden ehkäisyvalmisteita. Lääkevalikoima vaihtelee tällä hetkellä jonkin verran kunnittain.
- Kaikkia peruslääkevalikoimaan kuuluvia lääkkeitä voidaan antaa ilman erillistä lääkärin määräystä terveydenhoitajan arvion perusteella. Arvioon kuuluu esimerkiksi lääkkeen sopivuuden varmistaminen ennen lääkkeen antoa.
- Lääkärin vastaanotolla tehdään myös tarpeenmukaisia lääkemääräyksiä. Kouluterveydenhuolto toteuttaa lisäksi tarkkaavaisuushäiriölääkityksen seurantaa erillisen ohjeen mukaisesti.
- Oppilaan henkilökohtainen lääkehoidon suunnitelma koulussa
- Käytännöt kuvataan erillisessä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lääkehoitosuunnitelmassa.
- Rehtori vastaa oppilaan lääkehoidon suunnitelman laatimisesta.
- Oppilaan henkilökohtainen lääkehoidon suunnitelma päivitetään vuosittain.
- Huoltaja vastaa lääkkeen toimittamisesta sekä siitä, että lapsen lääkehoidon tarve ja kaikki tarvittava tieto on käytettävissä.
- Terveydenhoitaja kutsutaan palaveriin tarpeen mukaan.

Äkilliset sairastumiset ja koulutapaturmat

- Äkillisissä sairastapauksissa oppilaan sairaanhoidosta vastaa oma terveysasema, kiirevastaanotto tai päivystysyksikkö. Ensisijaisesti opettaja tai muu koulun henkilökunta ohjaa oppilaan tarvittaessa hoitoon ja ottaa yhteyttä huoltajaan.
- Koulutapaturmatilanteissa ensisijaisesti opettaja tai muu koulun henkilökunta antaa ensiavun ja ohjaa oppilaan hoitoon ja ottaa yhteyttä huoltajaan. Koulu hoitaa vakuutukseen liittyvät paperityöt.
- Vapaa-ajan tapaturmat hoidetaan omalla terveysasemalla.
- Ohjausta ja neuvontaa äkillisissä terveysongelmissa antaa Päivystysapu numerossa 116 117.

5.3 Opiskeluterveydenhuolto (lisätty tähän kohtaan lähde: PIRHAn Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma)

Opiskeluterveydenhuollon palveluiden saannin ehdot ja kriteerit

- Opiskelijalla on oikeus opiskeluterveydenhuollon palveluihin, kun hän opiskelee opintotukilain (65/1994) opintotukeen oikeuttavassa koulutuksessa eli opiskelijat, jotka
- suorittavat ammatillista perustutkintoa, ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa tai niiden osaa tai osia
- opiskelevat tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa (TUVA) tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa (TELMA)
- opiskelevat yleissivistävässä lukiokoulutuksessa tai suorittavat lukio-opinnot yhdistelmätutkintona eli ammatillisen perustutkinnon yhteydessä
- ovat kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa kokopäiväisessä opetuksessa ja opiskelu on opintotukeen oikeuttavaa
- aikuislukiot: opiskelijalla on oikeus palveluihin, jos hän on oppivelvollinen tai opiskelu on opintotukeen oikeuttavaa tai käy sisäoppilaitoksissa aikuislukiota, sillä opintotukilain mukaan opiskelu katsotaan tällöin päätoimiseksi
- myös toisen asteen kansainvälisillä tutkinto- ja vaihto-opiskelijoilla on samat oikeudet opiskeluterveydenhuollon palveluihin kuin suomalaisilla opiskelijoilla
- **Pääsääntöisesti oppisopimuskoulutuksessa oleva opiskelija on työsuhteessa, jolloin hänelle kuuluvat työterveyshuollon palvelut, ei opiskeluterveydenhuollon palvelut.**

Lisäksi Tampereen yliopiston ja Tampereen ammattikorkeakoulun EU- tai ETA-maista, Sveitsistä, Australiasta ja Kanadan Quebecin provinssista tulevat vaihto-opiskelijat saavat välttämättömät sairaanhoidon palvelut hyvinvointialueen opiskeluterveydenhuollosta. Tarkemmista käytännöistä ja palveluista on erillinen ohje.

Opiskeluterveydenhuollon palvelumaksut

- Terveydenhoitajan palvelut ovat opiskeluterveydenhuollossa maksuttomia. Sairaanhoidolliset lääkärikäynnit ovat 18 vuotta täyttäneille maksullisia lukuun ottamatta mielenterveyskäyntejä. Ennaltaehkäisevät terveydenhoidon lääkärikäynnit ovat maksuttomia. Tällaisia ovat esimerkiksi raskauden ehkäisyyn liittyvät käynnit. Asiakasmaksua ei peritä myöskään sellaisista käynneistä, joissa käsitellään laaja-alaisesti ja moniammatillisesti opiskelukykyä ja ammatinvalintaa.
- Opiskeluterveydenhuollossa peritään maksu kaikista lääkäri- ja hoitajakäynnistä, jonka täysi-ikäinen asiakas on jättänyt käyttämättä ja perumatta ilman hyväksyttävää syytä. Alle 18-vuotiailta maksua ei peritä. Maksu koskee myös maksuttomia palveluja ja etäpalveluja.

- Peruuttamattoman käynnin maksu koskee sekä terveydenhoitaja- että lääkärikäyntejä riippumatta käynnin aiheesta.

Opiskeluterveydenhuollon palveluihin hakeutuminen/ohjautuminen

- Palveluun ohjautumisen perustana on, että opiskeluterveydenhuollolla on ajantasaiset tiedot oppilaitosten opiskelijoista. Tietojen ilmoittamisen käytännöistä sovitaan oppilaitosten kanssa.
- Asiakkaan yhteydenottotavat vaihtelevat jonkin verran toimipisteittäin. Yhteisiä yhteydenottotapoja ovat avoin vastaanotto ja puhelinyhteys. Sähköisiä palveluja (Wilma, yhteydenottolomake, sähköinen ajanvaraus) käytetään pääosin Pirhaan siirtymistä edeltävällä tavalla. Myöhemmin yhteydenottotapoja yhtenäistetään ja sähköisiä palveluja laajennetaan ja kehitetään.

Opiskeluterveydenhuollon palveluiden järjestämisen tapa

- Opiskeluterveydenhuolto on järjestettävä niin, että opiskelijalla on mahdollisuus saada arkipäivisin virka-aikana välittömästi yhteys opiskeluterveydenhuoltoon. Opiskeluterveydenhuollon palvelut on oltava saatavilla ainakin arkipäivisin päiväsaikaan. Lisäksi edellytetään, että toisen asteen opiskelija voi tarvittaessa päästä terveydenhoitajan vastaanotolle ilman ajanvarausta myös muulloin kuin määräaikaisten terveystarkastusten yhteydessä.
- Välittömän yhteyden saaminen turvataan kattavilla yhteydenottokanavilla ja niiden aukiololla. Terveydenhoitajan avoin vastaanottoaika pidetään jokaisena vastaanottopäivänä, mutta jos tämä ei ole mahdollista, se tulee järjestää vähintään 1-2 kertaa viikossa.
- Jos opiskeluterveydenhuollon yksiköitä joudutaan sulkemaan loma-ajaksi, opiskelija saa palvelut jostain muusta terveydenhuollon yksikössä, pääsääntöisesti terveysasemalta.
- Opiskeluterveydenhuollon palvelut järjestetään ensisijaisesti oppilaitoksen tiloissa. Palveluita voidaan järjestää myös keskitetyissä toimipisteissä. Palvelut ovat ensisijaisesti lähipalveluita. Etävastaanottoja (VideoVisit) voidaan järjestää joustavasti.
- Opiskeluterveydenhuollon palvelut toteutetaan pääosin yksilökäynteinä, mutta osittain palvelua voidaan järjestää myös ryhmämuotoisena.

Opiskeluterveydenhuollon palvelut

Lakisääteisiä opiskeluterveydenhuollon palveluita ovat

- Oppilaitoksen opiskeluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta
- Opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen, johon sisältyvät lukion ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoille kaksi määräaikaista terveystarkastusta ja kaikille opiskelijoille terveystarkastukset yksilöllisen tarpeen mukaisesti
- Kansallisen rokotusohjelman toteuttaminen, tartuntatautilain mukaiset rokotukset sekä opintoihin liittyvän matkustamisen vaatimat rokotteet. Muilta osin opiskelija hankkii itse rokotteet, mutta ne voidaan antaa opiskeluterveydenhuollossa.
- Perusterveydenhuollon terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen järjestäminen opiskelijoille, mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto mukaan lukien
- Opiskelijan oppimisen tai opiskelun tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen sekä opiskelijan tukeminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon ohjaaminen sekä psykoterapiaan ohjaamisen edellyttämä hoito ja lausunto

Opiskeluterveydenhuollon terveystarkastukset

- Terveystarkastuksiin osallistuminen on vapaaehtoista. Tarkastuksista poisjäävien tuen tarvetta tulee kuitenkin selvittää.
- Opiskelijoita, huoltajia ja ryhmänohjaajaa tiedotetaan terveystarkastusten aloittamisesta sekä ajanvarauskäytännöistä ryhmittäin. Opiskelijoita voidaan pyytää täyttämään etukäteen terveyskysely esimerkiksi ryhmässä pidettävän infon yhteydessä. Kyselyiden pohjalta voidaan priorisoida terveystarkastuksiin kutsumista.
- Terveydenhoitajan terveystarkastus kaikille ensimmäisenä opiskeluvuonna. Kaikille opiskelijoille pyritään antamaan mahdollisuus varata aika sähköisesti. Tarvittaessa terveydenhoitaja kutsuu terveystarkastukseen.
- Lääkärintarkastus tarjotaan ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuonna, jollei sitä ole tehty opiskelijaksi hyväksymisen yhteydessä. Lääkärintarkastus järjestetään ensimmäisenä opiskeluvuonna opiskelijalle, joka opiskelee erityisammattioppilaitoksessa tai jonka terveydentilan ja opiskelukyvyn selvittäminen on tarpeellinen opiskelualan tai tulevan ammatin vuoksi.
- Terveystarkastusten sisältöä ohjaa NEUKO-tietokanta. Erityisesti huomiota tulee kiinnittää ammattialakohtaisiin vaatimuksiin.
- Kutsunnanalaisten ennakkoterveystarkastus ei kuulu opiskeluterveydenhuoltoon, mutta se voidaan yhdistää opiskeluterveydenhuollon terveystarkastukseen.
- Terveystarkastusten lisäksi opiskeluterveydenhuollossa järjestetään oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeen mukaisia käyntejä. Oppimisen tuen tarve voi liittyä mm. opiskeluvaikeuksiin, poissaoloihin, fyysiseen tai psyykkiseen vointiin, päihteiden käyttöön sekä elämäntilanteeseen.

Sairaanhoito opiskeluterveydenhuollossa

Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluvat

- Hoidontarpeen arviointi
- Kiireetön hoito ml. 1–7 päivän sisällä annettavaksi määritelty hoito, keskitytään erityisesti opiskelukykyyn liittyvien sairauksien hoitoon
- Sairauksien diagnostiikkaan ja hoitoon liittyvät perusterveydenhuollon laboratorio- ja kuvantamispalvelut
- Fysioterapia ja ravitsemusterapia kuuluvat opiskeluterveydenhuollon palveluihin, mutta palveluita ei järjestetä opiskeluterveydenhuollon yksikössä, vaan käytännöistä sovitaan hyvinvointialueen palveluita tuottavien yksiköiden kanssa.
- Lainsäädännön edellyttämät opiskeluun liittyvät tutkimukset, todistukset ja lausunnot (mm. tutkintovaatimuksiin liittyvät ajokorttitodistukset)

Hoitotakuu opiskeluterveydenhuollon sairaanhoidossa

- Opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitoa koskee hoitotakuuvelvoite osana perusterveydenhuollon avosairaanhoitoon hoitotakuuta.
- 1.9.2023 alkaen hoitoon tulee päästä 14 vuorokauden kuluessa hoidon tarpeen arvioinnista.
- Opiskelijan tulee saada yhteys joko terveyskeskukseen (sote-asemalle) **tai** opiskeluterveydenhuollon toimintayksikköön virka-aikana.
- Yhteydensaantitapa voi olla asiointi yksikössä esimerkiksi avoimena vastaanottoaikana puhelimitse, sähköisesti, internetsivujen kautta, viestin tai chatin kautta.
- Opiskeluterveydenhuollon kaikissa toimipisteissä lääkäri ei ole päivittäin paikalla ja vastaanottoaikoja ei ole aina saatavilla määräajassa. Asiakkaalta voidaan tiedustella, josko hänelle sopii, että aika järjestyy vasta määräajan jälkeen. Jos asiakas haluaa hoidon määräajassa, tulee hänelle järjestää hoitoaika terveysaseman avosairaanhoidossa.

- Hoitotakuuta on toteutettu ja seurattu opiskeluterveydenhuollon osalta hyvinvointialueella hyvin vaihtelevasti. Syksyn 2023 aikana täsmennetään opiskeluterveydenhuollon hoitotakuun soveltamisen ja seurannan toteuttamisen tavat ja linkittyminen Vastaanottotoiminnan palveluihin.

Seksuaaliterveys- sekä mielenterveys- ja päihdepalvelut opiskeluterveydenhuollossa

- Sukupuoleen, seksuaalisuuteen ja seksuaaliterveyteen liittyvä ohjaus ja neuvonta kuuluu kaikkien opiskeluterveydenhuollon työntekijöiden työtehtäviin. Lisäksi toteutetaan ehkäisyneuvontaa sekä ehkäisyn aloitusta ja seurantaa.
- Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluvat myös perusterveydenhuollon tehtävät liittyen jälkiehkäisyyn, raskauden keskeytykseen ja seksitauteihin.
- Lääkäreille kuuluvat perusterveydenhuollon tasoinen mielenterveyshäiriöiden diagnostiikka ja hoito hoidon porrastuksen mukaisesti sekä hoitosuunnitelman laatiminen yhteistyössä muiden opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa
- • Terveydenhoitajalle kuuluvat mielenterveys- ja päihdeongelmien tunnistaminen sekä tuen antaminen hoidon porrastuksen mukaisesti sekä hoitosuunnitelman laatiminen yhdessä muiden opiskeluhuollon ammattilaisten kanssa
- Opiskeluterveydenhuollossa järjestetään kuntoutuspsykoterapiaan ohjaamisen edellyttämä hoito ja lausunto
- Syömishäiriöiden hoito kuuluu opiskeluterveydenhuoltoon Pirhan hoitopolun kuvaamalla tavalla.
- Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu ADHD:n diagnosointi ja lääkitys alaikäisen osalta Pirhan hoitopolun mukaisesti.

Lääkehoito opiskeluterveydenhuollossa

- Opiskeluterveydenhuollossa toteutetaan sekä ennalta ehkäisevää että sairaanhoidollista lääkehoitoa.
- Lääkehoitoon kuuluu opiskelijoiden osalta kansallisen rokotusohjelman toteuttaminen sekä yksilöllisen tarpeen mukaisten rokotteiden antaminen. Lisäksi annetaan opiskelijan itse hankkimia rokotteita.
- Lisäksi toteutetaan hormonaaliseen raskauden ehkäisyyn liittyvää lääkehoitoa, oireen mukaista ja hoitavaa lääkehoitoa sekä toimenpiteisiin ja ensiapuun liittyvää lääkehoitoa.
- Opiskeluterveydenhuollon lääkevalikoimassa on sovitun peruslääkevalikoiman mukaisia lääkkeitä sekä rokotusohjelman mukaisia rokotteita. Lisäksi opiskeluterveydenhuollossa voidaan antaa sovitusti muualta määrättyjä lääkevalmisteita. Lääkevalikoima vaihtelee jonkin verran kunnittain.
- Oppilaitosten toimipisteiden peruslääkevalikoimaan kuuluu raskauden ehkäisyvalmisteita, kipu- ja allergialääkkeitä, lääkevoiteita, rokotteita sekä anafylaksian hoitoon adrenaliini. Lisäksi peruslääkevalikoimaan kuuluvat lääkkeet tartuntatautilain mukaista maksutonta seksitautien hoitoa varten. Joissain toimipisteissä peruslääkevalikoima voi olla laajempi ja sisältää em. lisäksi toimenpiteitä ja tutkimuksia varten puudutteita ja muita valmisteita.
- Kaikkia oppilaitosten toimipisteiden peruslääkevalikoimaan kuuluvia lääkkeitä voidaan antaa ilman erillistä lääkärin määräystä terveydenhoitajan arvion perusteella. Terveydenhoitajat voivat aloittaa hormonaalisen raskaudenehkäisyn yksikössä sovitun työnjaon mukaisesti.
- Lääkärin vastaanotolla tehdään tarpeenmukaisia lääkemääräyksiä painottuen mielenterveyden häiriöiden hoitoon ja seksuaaliterveyteen.

Opiskeluterveydenhuoltoon kuulumattomat palvelut

- Päivystystoiminta eli esim. akuuttien sairauksien ja vammojen hoito ei kuulu opiskeluterveydenhuoltoon. Tapaturmissa ensisijaisesti opetushenkilöstö antaa tarvittaessa ensiapua ja opiskelija ohjataan joko päivystykseen tai vakuutuksen turvin yksityissektorille.
- Opiskeluterveydenhuollon resursseja ei tulisi käyttää lyhyiden (1-5 vrk) sairauslomatodistusten laatimiseen oppilaitoksia varten. Sen sijaan tulisi neuvotella oppilaitosten kanssa käytännöistä niin, että opiskelija saisi olla omalla ilmoituksella pois opinnoista korkeintaan 5 vuorokautta.
- Hoitoon tai opiskeluun liittymättömien todistusten laatiminen (esim. ajokorttitodistukset tai vaihtoon lähtevien todistukset silloin, kun ne eivät kuulu tutkintovaatimuksiin)

5.4 Psykologi- ja kuraattoripalvelut

Psykologi- ja kuraattoripalveluiden saannin ehdot ja kriteerit

- Esi- ja perusopetuksessa psykologi- ja kuraattoripalvelut kuuluvat kaikille oppilaille, myös kotiopetuksessa oleville.
- Toisen asteen koulutuksessa psykologi- ja kuraattoripalvelut kuuluvat kaikille oppivelvollisuuttaan suorittaville opiskelijoille oppilaitoksesta ja koulutusmuodosta riippumatta. Muiden kuin oppivelvollisten osalta palvelut kuuluvat kaikille ammatillista perustutkintoa tai sen osaa suorittaville opiskelijoille sekä TUVA- ja TELMA-koulutuksen opiskelijoille ja lukio-opintoja suorittaville pois lukien aikuislukion opiskelijat. Psykologi- ja kuraattoripalvelut ovat käytettävissä myös ammatillista perustutkintoa oppisopimuskoulutuksena suorittaville.

Psykologi- ja kuraattoripalveluihin hakeutuminen ja ohjautuminen

- Psykologi- ja kuraattoripalvelut ovat vapaaehtoisia, luottamuksellisia ja maksuttomia.
- Oppilaat/opiskelijat ja huoltajat voivat ottaa yhteyttä suoraan kuraattoriin/psykologiin, puhelimitse, tekstiviestillä, Wilma -viestillä tai sähköpostitse. Tietoturvan vuoksi suositellaan yhteydenottoa puhelimitse tai tekstiviestillä. Oppilaan/opiskelijan luvalla yhteydenoton voi tehdä myös perheenjäsen, ystävä, koulun/oppilaitoksen henkilökunta tai muu yhteistyökumppani.
- Koulun/oppilaitoksen henkilökunnalla ja vanhemmilla on oikeus saada psykologin/kuraattorin konsultaatiota liittyen oppilaan/opiskelijan tilanteeseen ja tarvittaessa kriisitilanteissa ilman oppilaan/opiskelijan suostumusta. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 11 §:n mukaan oppilaitoksen ja opiskeluhuollon henkilökunnalla on velvollisuus ohjata opiskelijaa hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhuollon etuuksia ja palveluja.

Psykologi- ja kuraattoripalveluiden järjestämisen tapa

- Palvelut ovat saavutettavissa pääsääntöisesti arkisin klo 8-16. Saavutettavuudessa on huomioitava, että työ on liikkuvaa ja monilla työntekijöillä on useita toimipisteitä. Vastaanottokäynnit sovitaan pääsääntöisesti ennakkoon. Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut järjestetään ensisijaisesti koulun/oppilaitoksen tiloissa tai niiden välittömässä läheisyydessä.
- Etävastaanottoja (VideoVisit) voidaan järjestää joustavasti, kun asiakas sitä toivoo tai kun etäkontakti on tarkoituksenmukaisin vaihtoehto.

Psykologi- ja kuraattoripalveluiden lakisääteinen sisältö

- Opiskeluhuollon psykologit ja kuraattorit tarjoavat yksilökohtaisena opiskeluhuoltotyönä oppilaille ja opiskelijoille opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta oppimisen ja hyvinvoinnin sekä psyykkisten ja sosiaalisten valmiuksien edistämiseksi (7 § 1 mom.). Jokaisen oppilaitoksen käytettävissä on oltava vastaavan kuraattorin palveluja, jolla on sosiaalihuollon ammatillisista kelpoisuusvaatimuksista annetun lain (272/2005) 3 §:n mukainen kelpoisuus sekä psykologin palveluja (7 § 4 mom.).

- Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija on tätä pyytänyt (15 § 2 mom.). Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun on järjestettävä opiskelijalle 1 momentissa tarkoitetulla tavalla myös opiskelijan huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella, jollei kyseessä ole yhteydenottajan neuvonta tai ohjaus tai jos keskustelun järjestäminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta (15 § 2 mom.).
- Psykologin tai kuraattorin arvion perusteella opiskelijalla on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus hänen opiskeluunsa ja kehitykseensä liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi tai poistamiseksi. Tarvittaessa opiskelija on ohjattava saamaan muita opiskeluhuollon palveluja sekä muuta oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa (15 § 3 mom.).
- Opiskeluhuollon psykologit ja kuraattorit osallistuvat omien oppilaitostensa yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön toteuttamiseen, jolla tarkoitetaan koko oppilaitosyhteisöä tukevaa ennaltaehkäisevää oppimista, psyykkistä ja fyysistä terveyttä sekä sosiaalista hyvinvointia edistävää ja ylläpitävää toimintaa.
- Lain Perusopetuslain muuttamisesta 36 §:n 2 momentin mukaisesti opetuksen epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36 §:ssä tarkoitettuna oppilashuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Vastaavasti Lukiolain 32 §:n ja Lain ammatillisesta koulutuksesta 99 §:n mukaisesti opetuksen epäämisen aikana opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskelijahuollon psykologin tai kuraattorin kanssa.

Yksilökohtaiset psykologi- ja kuraattoripalvelut

- Kun psykologin ja kuraattorin konsultaatiota ja arviota pyydetään matalalla kynnyksellä, varmistetaan ohjautuminen tarkoituksenmukaiseen palveluun ja prosessiin.
- **Kartoituskäynneillä** arvioidaan oppilaiden/opiskelijoiden elämäntilannetta, voimavaroja ja haasteita kokonaisuutena tarvittaessa lähiverkostoa haastatellen.
- Psykologit ja kuraattorit tarjoavat **ohjaus- ja neuvontakäyntejä** liittyen oppimisen sekä psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Yksilökäyntien lisäksi tavoitteellinen ohjaus ja tuki voi toteutua myös määrämittaisissa jaksoissa, kohdennetuille ryhmille.
- Psykologit tarjoavat **hoidollisia keskustelukäyntijaksoja**, joiden aloittamisesta ja kestosta sovitaan erikseen psykologin kanssa (yleensä 5-10 käyntiä). Hoidollisten keskustelukäyntijaksojen yleisiä aiheita ovat ahdistuneisuus, pelot, mielialan lasku, uupumus ja jännittäminen. Kuraattorit tarjoavat hoidollisia keskustelukäyntijaksoja oman osaamisensa puitteissa. IPC-koulutetut kuraattorit käyttävät menetelmää laajasti työssään. Myös työparin kanssa toteutettavat ryhmämuotoiset hoidolliset jaksot ovat mahdollisia.
- **Psykologin tutkimusten** tarvetta arvioidaan yhdessä erityisopettajien ja koulu/opiskeluterveydenhuollon asiantuntijoiden sekä huoltajien kanssa. Psykologin tutkimuksista ja niiden aikataulusta sovitaan yhdessä huoltajien kanssa.

Psykologityön painotukset

- Opiskeluhuollon psykologin työ perusopetuksessa painottuu tunne-elämän, kehityksen ja oppimisen haasteiden selvittämiseen ja tukemiseen. Tavallisia tukikäyntien aiheita ovat ahdistuneisuus, pelot, mielialan lasku ja elämäntilanteen kriisit. Esiopetuksessa psykologin työskentely on pääsääntöisesti konsultaatiopainotteista ja lähikasvattajien tukemista. Yksilötyöskentelystä sovitaan tarvittaessa erikseen. Psykologin tutkimusten tarvetta arvioidaan yhdessä erityisopettajien ja kouluterveydenhuollon asiantuntijoiden sekä huoltajien kanssa. Psykologin tutkimuksista ja niiden aikataulusta sovitaan yhdessä huoltajien kanssa.

- Toisen asteen koulutuksen psykologin työ painottuu tavoitteellisiin keskustelukäyntijaksoihin mielenterveyteen ja elämän kriisitilanteisiin liittyen. Yleisiä psykologille hakeutumisen aiheita ovat ahdistuneisuus, mielialan lasku, stressi, uupumus, jännittäminen ja äkillinen kriisitilanne. Psykologilta saa myös ohjausta ja neuvontaa opiskelun haasteisiin. Psykologin tutkimusten tarvetta arvioidaan yhdessä mm. erityisopettajien ja opiskeluterveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa.

Kuraattorityön painotukset

- Perusopetuksen kuraattori auttaa oppilaita perhe- ja kaverisuhteiden, käyttäytymisen, tunne-elämän ja koulunkäynnin haasteissa. Kuraattori tukee myös elämän muutos- ja kriisitilanteissa sekä kiusaamiseen liittyvissä asioissa. Tavallisia tukikäyntien aiheita ovat esimerkiksi tunteiden hallinnan haasteet, poissaolot, pelot, ahdistuneisuus ja mielialan lasku. Erityisesti esi- ja alkuopetuksen oppilaiden kanssa työskentelyssä korostuu vanhempien kasvatustyön tukeminen ja konsultoiva työote suhteessa opettajiin.
- Kuraattorin työ painottuu toisen asteen koulutuksessa opiskeluun, ihmissuhteisiin, tunne-elämään, elämänhallintaan ja itsenäistymisen tukemiseen. Tavallisia tukikäyntien aiheita ovat ristiriidat ja muutokset ihmissuhteissa, opiskelumotivaation puute, poissaolot, ahdistuneisuus, mielialan lasku, oma tai läheisen päihteiden käyttö sekä asumiseen ja talouteen liittyvät asiat.

5.5 Suun terveydenhuolto (lisätty tähän kohtaan lähde: PIRHAn Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma)

Määräaikaiset suun terveystarkastukset

- Lapselle, jolla on erityinen riski sairastua suusairauksiin, järjestetään tehostettu ehkäisevä suun terveydenhuolto ja yksilöllisesti määritellyt terveystarkastukset.
- Peruskoulun oppilaille suun terveystarkastus tehdään ensimmäisellä, viidennellä ja kahdeksannella vuosiluokalla (Pirkanmaan hyvinvointialueella tarkastus tehdään myös kolmannella vuosiluokalla)
- suun terveystarkastukset suoritetaan pääsääntöisesti kouluilla liikuteltavan hoitoyksikön kanssa tai hammashoitolassa, jossa monihuonemallia hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan
- Toisen asteen opiskelijalle tehdään vähintään kerran opiskeluaikana suun terveystarkastus, jossa selvitetään suun terveysneuvonnan ja palvelujen tarve.
- suun terveydenhuollon palvelut, jotka sisältävät terveysneuvonnan, suun ja hampaiden yksilöllisen tarpeen mukaiset tutkimukset ja hoito sekä suun terveydenhuollon ammattihenkilön terveystarkastuksen perusteella laatiman omahoidon sisältävä hoitosuunnitelma
- 17-vuotiaille annetaan kirjallinen info hoidon muuttumisesta maksulliseksi 18-vuotiaana. Täysi-ikäisiltä asiakkailta peritään käyntimaksu, toimenpidemaksut sekä mahdolliset hammastekniset kustannukset.

Erityisen tuen tarpeen tunnistaminen ja tuen järjestäminen

- Potilaan ja/tai perheen tuen tarve arvioidaan käyttämällä apuna motivoivaa haastattelua
- Konsultoidaan tarvittaessa muita sote-ammattilaisia (konsultointiin tarvitaan lupa potilaalta tai perheeltä)
- Selvitetään lapsen/nuoren ja perheen kokonaistilanne, jotta perhe voidaan ohjata oikeiden palvelujen piiriin
- Selvitetään myös muiden perheenjäsenten suunhoitotottumukset, suun terveyden tilanne ja varataan tarvittaessa ajat suun terveydenhuoltoon.
- Käynneiltä poisjääneiden tuen tarpeen selvittäminen
- Puheeksiotto

Käynneiltä poisjääneiden tuen tarpeen selvittäminen alaikäisillä

- Mikäli alaikäinen lapsi ei saavu suun terveydenhuollon järjestämään määräaikaistarkastukseen, lähetetään kotiin uusi tarkastusaika. Jos alaikäistä lasta ei edelleenkään tuoda vastaanotolle soitetaan kotiin. Yhteydenotossa tulee selvittää, käykö lapsi mahdollisesti muualla hoidossa. Poisjäännin syy tulee kirjata potilastietoihin.
- Mikäli huoltajaa ei tavoiteta, ollaan yhteydessä kouluterveydenhuoltoon ja selvitetään onko lapsi/ nuori näiden palveluiden piirissä ja ovatko yhteystiedot ajan tasalla.
- Mikäli pätevää syytä poisjäännille ei ole, on selvitettävä poisjääneiden tai heidän perheensä tuen tarve. Perhe- ja sosiaalipalveluiden palveluohjaukseen ollaan yhteydessä ensisijaisesti lapsen/ nuoren kanssa. Mikäli tämä ei ole mahdollista, tehdään lastensuojeluilmoitus.

5.6 Ehkäisevä päihdetyö (lisätty tähän kohtaan lähde: PIRHAn Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma)

- Ehkäisevä päihdetyö on osa opiskeluhuollon kokonaisuutta, jolla edistetään sekä yhteisöllistä että yksilöllistä hyvinvointia ja varmistetaan oppimisympäristön terveellisyys ja turvallisuus.
- Koulutuksenjärjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmassa tai erillisessä päihdesuunnitelmassa huomioidaan tupakka- ja nikotiinituotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen. Myös rahapelihaittojen ehkäisy on osa ehkäisevän päihdetyön kokonaisuutta.
- Pirkanmaalla laaditaan alueellinen ehkäisevän päihdetyön suunnitelma osana hyvinvointisuunnitelmien kokonaisuutta. Suunnitelman avulla hyvinvointialue tukee alueensa kuntia niiden ehkäisevän päihdetyön toteuttamisessa ja kehittämisessä sekä tukee sosiaali- ja terveyspalveluissa tehtävää ehkäisevää päihdetyötä.

5.7 Opettajien konsultaatiot (lisätty tähän kohtaan lähde: PIRHAn Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma)

- Opiskeluhuollon asiantuntijat tarjoavat opetushenkilöstölle matalan kynnyksen konsultaatiota.
- Pirkanmaan opiskeluhuollon henkilöstö arvioi konsultaation toteuttamistavat koulu-/oppilaitoskohtaisesti käytettävissä olevien resurssien mukaan:
    - Tarpeenmukainen konsultaatio (opetushenkilöstö jättää yhteydenottopyynnön, sovitaan konsultaatiotapaaminen tai -puhelu huomioiden tilanteen kiireellisyys)
    - Asiantuntijakohtainen säännöllinen konsultaatioaika (asiantuntijan huoneessa, puhelimitse tai etäyhteydellä)
    - Säännöllinen konsultaatioaika opiskeluhuollon asiantuntijatiimin tapaamisten yhteydessä
- Yksittäisen oppilaan/opiskelijan asiassa konsultoidaan ensisijaisesti suoraan sitä opiskeluhuollon asiantuntijaa, kenelle asia kuuluu (terveydenhoitaja, psykologi, kuraattori tai lääkäri).
- Opiskeluhuollon asiantuntijatiimiä voi konsultoida erityisesti epäselvissä tilanteissa, joissa ei ole tiedossa kenelle/keille asia kuuluisi. Asiantuntijatiimiin voi ottaa yhteyttä kenen tahansa opiskeluhuollon asiantuntijan kautta.

5.8 Kriisityö kouluissa ja oppilaitoksissa (lisätty tähän kohtaan lähde: PIRHAn Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma)

- Perusopetuksen kuraattori auttaa oppilaita perhe- ja kaverisuhteiden, käyttäytymisen, tunne-elämän ja koulunkäynnin haasteissa. Kuraattori tukee myös elämän muutos- ja kriisitilanteissa sekä kiusaamiseen liittyvissä asioissa. Tavallisia tukikäyntien aiheita ovat esimerkiksi tunteiden hallinnan

haasteet, poissaolot, pelot, ahdistuneisuus ja mielialan lasku. Erityisesti esi- ja alkuopetuksen oppilaiden kanssa työskentelyssä korostuu vanhempien kasvatustyön tukeminen ja konsultoiva työote suhteessa opettajiin.
- Kuraattorin työ painottuu toisen asteen koulutuksessa opiskeluun, ihmissuhteisiin, tunne-elämään, elämänhallintaan ja itsenäistymisen tukemiseen. Tavallisia tukikäyntien aiheita ovat ristiriidat ja muutokset ihmissuhteissa, opiskelumotivaation puute, poissaolot, ahdistuneisuus, mielialan lasku, oma tai läheisen päihteiden käyttö sekä asumiseen ja talouteen liittyvät asiat.

5.9 Monialainen asiantuntijaryhmä

Kouluilla ei enää nykylainsäädännön mukaan toimi kiinteitä opiskeluhuoltoryhmiä, joissa käsitellään yksittäisen opiskelijan asioita vaan opiskelijan ympärille kootaan aina tapauskohtaisesti monialainen asiantuntijaryhmä. Ryhmä kootaan silloin, kun opiskelijan huolta herättävän tilanteen varhaiseen selvittelyyn ja hoitamiseen tarvitaan eri alojen asiantuntijoita ja etenkin silloin, kun tarvitaan monialaista yhteistyötä opetushenkilöstön ja opiskeluhuollon palvelujen henkilöstön välillä. Monialaisuudella tarkoitetaan sitä, että paikalla on opiskeluhuollon eri ammattiryhmien edustajia. Monialaisen asiantuntijaryhmän tehtävänä on tukea opiskelijaa ja hänen oppimisedellytyksiään ja koska ryhmä kootaan nimenomaisesti tukemaan opiskelijaa, lähtökohtana on, että opiskelija - sekä tilanteen mukaan huoltaja tai muu laillinen edustaja - osallistuvat aina monialaisen asiantuntijaryhmän kokouksiin.

Asiantuntijat kootaan tapauskohtaisesti ja opiskelijaa kuullaan ryhmän kokoonpanoa mietittäessä. Asiantuntijaryhmään voi osallistua esimerkiksi luokan- tai ryhmänohjaaja, koulukuraattori, terveydenhoitaja, koulupsykologi, opinto-ohjaaja, rehtori, erityisopettaja tai muu tilanteessa keskeinen asiantuntija. Opiskelijan tai huoltajan kirjallisella suostumuksella asiantuntijaryhmään voi osallistua myös koulun ulkopuolisia yhteistyötahoja. Ryhmän jäsenillä on oikeus pyytää neuvoa opiskelijan asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta. Yksilökohtaisen monialaisen asiantuntijaryhmän kokoontumisiin voi ryhmän jäsenten lisäksi osallistua myös muita henkilöitä (esimerkiksi opiskelijan läheisiä tai opiskeluhuollon yhteistyötahoja) opiskelijan, tai hänen kypsyystasonsa niin edellyttäessä huoltajan tai muun laillisen edustajan, kirjallisen suostumuksen perusteella. Näistä ulkopuolisista osallistujista ei kuitenkaan tule asiantuntijaryhmän jäseniä.

Ryhmään kuuluvat ammattilaiset voivat huoltajien luvalla lisäksi tarvittaessa käydä keskinäisiä konsultaatioita ja vaihtaa kyseisen opiskeluhuollollisen asian hoitamiseen välttämättömiä tietoja salassapitovelvoitteiden estämättä. Näistä keskinäisistä konsultaatioista ja keskusteluista tehdään asianmukaiset kirjaukset opiskeluhuoltokertomukseen ja tarvittavin osin myös niihin osallistuneiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten omiin potilas- ja asiakaskertomuksiin.

Molempia lapsen yhteishuollosta vastaavia huoltajia pyydetään osallistumaan monialaisen ryhmän työskentelyyn, ellei alaikäinen ole pätevästi sitä kieltänyt. Tämä tarkoittaa sitä, että pääasiallisesti lapsen asiassa järjestetään yksi palaveri, jossa molemmat huoltajat ovat paikalla. Jos kuitenkaan huoltajien yhteistyö ei lapsen edun kannalta ole rakentavaa – esimerkiksi vaikean huoltoriitatilanteen vuoksi – voidaan työskentelytavoista sopia tapauskohtaisesti.

Ryhmän kokoonpanosta ja työskentelyn aloittamisesta voidaan sopia suullisesti, mutta ensimmäisessä kokouksessa on hyvä pyytää suostumus kirjallisena. Ennen kuin opiskelija tai huoltaja antaa suostumuksensa, on varmistuttava, että häntä on informoitu asianmukaisesti ryhmän toimintaperiaatteista sekä siitä, että asiantuntijaryhmän jäsenillä on oikeus ilmaista toisilleen kaikki asian hoitamisen kannalta välttämättömiksi katsomansa salassa pidettävätkin tiedot sekä oikeus konsultoida muita asiantuntijoita. Monialainen asiantuntijaryhmä ei ole tapauksesta toiseen vakiokokoonpanolla kokoontuva ryhmä, vaan se muodostetaan aina tapauskohtaisesti. Asiantuntijaryhmän jäsenet voivat myös tarpeen mukaisesti vaihtua asian edetessä. Tällöin

uusien jäsenten osalta on saatava opiskelijan tai huoltajan suostumus kuten perustamisvaiheessakin. Ryhmän kokoaa se opiskeluhuollon toimija, joka havaitsee monialaisen opiskeluhuollon tarpeen. Ryhmän kokoamista ei voi määritellä tietyn henkilön tai ammattiryhmän tehtäväksi. Ryhmän asettaminen ei edellytä hallintopäätöstä, vaan asiantuntijaryhmän jäsenet ilmenevät sen perustamista tai mahdollista kokoonpanon muuttamista koskevasta suostumuksesta sekä opiskeluhuoltokertomuksesta.

6 KOULUKOHTAISET TIEDOT

6.1 Koulukohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma

Koulukohtaisessa opiskeluhuoltosuunnitelmassa tulee oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan kuvata:
1. arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista
2. kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi
3. yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ammattilaisten ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa
4. suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Lukuvuosittaista suunnittelua tukemaan voidaan laatia esimerkiksi yhteisöllisen opiskeluhuollon vuosikello. Siihen kirjataan lukuvuoden tehtävät, aikataulu ja päivitettävät ajankohtaiset asiat. Vuosikello yhdistää opiskeluhuoltoryhmän ja sen yksittäisten jäsenten tehtävät yksikön muuhun toimintaan.

MÄNTTÄ-VILPPULAN YLÄKOULU KOSKELAN YKSIKKÖ

1) arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista;

Arvion mukaan käytössä olevilla palveluresursseilla pystytään vastaamaan opiskeluhuollon tarpeisiin koulu-terveydenhuollon ja kuraattoripalveluiden osalta.

2) oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi;

Yhteisöllinen opiskeluhuolto ja sen toimintatavat
Opiskelijat

- ryhmäyttämistoiminnot (nivelvaihe)
- kiusaamisen ennaltaehkäisy
- opiskelijajohtoinen välituntitoiminta (nuorisotoimi / tukioppilaat)
- kerhotoiminta
- oppilaskuntatoiminta
- tukioppilastoiminta
- Autere-opiston tiloissa Hengaamo ~~to klo 10–13~~.
- Hiljainen välitunti Autere-opistolla ~~tiistaisin klo 9.45–10 ja 10.45–11.15.~~
- Tanjan boksi -koulunuorisotyön tila

Kouluyhteisö

- kouluhyvinvoinnista huolehtiminen
- oppimisympäristön turvallisuudesta huolehtiminen
- koulun hyvinvointisuunnitelma/ yhteisöllinen hyvinvointisuunnitelma/ vuosikello
- kouluterveyskyselyjen tulosten hyödyntäminen
- koulusiirtymien tukeminen ja niiden toimivuuden kehittäminen (kuutoselta seiskalle, peruskoulusta toiselle asteelle)

Koulun ulkopuoliset tahot

- seurakunta (välituntipäivystys keskiviikkoisin)
- nuorisotoimi
- perhetyö
- lastensuojelu
- poliisi
- erikoissairaanhoito
- järjestöt
- urheiluseurat

Yhteisöllinen opiskeluhuolto vuosiluokittain	
	• koko kouluun tai tiettyyn (ikä)ryhmään tai luokkaan kohdentuvia ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, seurantaa ym. päivitetään tarpeen ja tarjonnan mukaan • tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen kaikille vuosiluokille yhteisesti • yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä • yhteistyö koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämisessä
7.lk	Nivelvaiheen tutustumispäivä 6. lk:n keväällä Ryhmäytymispäivät 7. lk:n syksyllä
	Koulukuraattorin teematunnit sovitaan tarpeen mukaan
8.lk	Laajan terveystarkastuksen yhteenveto. MOVE-fyysisen kunnon arviointi
9.lk	Jatko-opintojen suunnittelu, yhteistyö toisen asteen oppilaitosten kanssa

3) yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa;

Yksilökohtainen opiskeluhuolto	
Opiskeluhuollon palvelut	Yksilökohtaisia opiskelijahuollon palveluita tarjoavat Mänttä-Vilppulassa koulukuraattorit ja kouluterveydenhoitajat sekä koulupsykologi. Tämän lisäksi yksilökohtainen opiskeluhuolto sisältää monialaisen yksilökohtaisen opiskelijahuollon, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä yhteistyössä opiskelijan ja/tai huoltajien kanssa. Kuraattorin työhuone sijaitsee Autere-opistolla. Kuraattorin vastaanotto ajanvarauksella ma-pe. Kuraattorin avovastaanotto Autereopistolla ~~tiistaisin klo 12–13.~~ Terveydenhoitajan vastaanottotila sijaitsee Autereopistolla. Kouluterveydenhoitaja paikalla pääosin ma-to. Kouluterveydenhoitajan avovastaanotto ~~ma-to klo 12–13.~~ Koulupsykologi ottaa ajanvarauksella vastaan Koskelan yksikön ~~yläkoulun~~ (ja lukion) opiskelijoita pääsääntöisesti ~~torstaisin.~~ Lisäksi kuraattori ja kouluterveydenhoitaja ovat tavoitettavissa puhelimitse, sähköpostilla ja Wilman kautta maanantaista perjantaihin. Kiireettömissä asioissa kuraattori on tavattavissa seitsemän koulupäivän, kiireellisissä asioissa viimeistään seuraavan koulupäivän aikana. Kouluterveydenhoitajan vastaanotolle pääsee tarvittaessa avoimen vastaanoton aikana ilman ajanvarausta. Koulupsykologin vastaanotolle tullaan kouluterveydenhoitajan/-kuraattorin ohjaamana tai koululääkärin lähetteellä. Myös nuori itse tai vanhemmat voivat olla yhteydessä koulu-

	psykologiin. Koulupsykologi järjestää opiskelijalle arviokäynnin, jonka tarkoitus on kartoittaa opiskelijan tilannetta ja tukikäyntien tarvetta. Vaikeissa tapauksissa/tilanteissa koulupsykologi tekee arvion erikoissairaanhoidon tarpeesta ja voi ohjata opiskelijan ja/tai perheen nuorisopsykiatriseen tiimiin tai perheneuvolan palveluihin. **Suun terveydenhuolto** 8.luokkalaiset kutsutaan kaikki hammashoitolaan hammaslääkärin tarkastukseen. Särkyasioissa opiskelija/huoltaja ottaa itse yhteyttä hammashoitolaan puh. 03 455 2745
Monialainen asiantuntijaryhmä	Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja opiskelijahuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palveluiden edustaja, jolla huoli opiskelijan tilanteesta ensimmäisenä herää. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai opiskelijoiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää opiskelijan tai huoltajan kirjallista suostumusta. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi tarpeelliset tiedot kirjataan opiskeluhuollon kertomuksiin. Kirjauksia laativat asiantuntijaryhmän vastuuhenkilö sekä muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Opiskeluhuollon kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon aikajärjestyksessä eteneväksi.
Opiskelijan sairastuessa koulupäivän aikana	Kouluterveydenhuoltoon ei sisälly varsinainen sairaanhoito. Koululla ollessaan terveydenhoitaja antaa kuitenkin aina ensiapua. Äkillisesti sairastunutta lasta ei tule lähettää kouluun, vaan arvion lapsen koulukuntoisuudesta tekee vanhempi. Opiskelijan sairastuessa koulupäivän aikana opettaja on yhteydessä huoltajaan. Mikäli kouluterveydenhoitaja on tavoitettavissa, voi opettaja olla myös häneen yhteydessä. Jos opiskelijan äkillinen sairaus, tai vapaa-ajan tapaturma vaatii lääkärin välitöntä hoitoa, kehotetaan ottamaan yhteyttä Mänttä-Vilppulan terveyskeskuksen päivystykseen, puh. 03 4552720.
Opiskelijan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa	Kokonaisvastuu lapsen sairauden hoidosta ja lääkkeiden annosta on aina huoltajalla. Huoltajan tehtävä on tiedottaa koulun opettajaa ja muuta tarvittavaa henkilökuntaa opiskelijan sairauksista ja niiden hoidosta. Opiskelijan koulupäivän aikana tarvitsemasta yksilöllisestä ravitsemuksesta, hoidosta, tuesta ja seurannasta sovitaan yhdessä opiskelijan, hänen perheensä sekä kouluterveydenhuollon ja opetustoimen edustajien kanssa. Tarvittaessa voidaan konsultoida tai pyydetään mukaan muita opiskelijan sairauden hoitoon osallistuvia terveydenhuollon henkilöitä. Sovituista asioista, kuten mitä tukea tai hoitoa annetaan, kuka sen antaa ja miten tarvittava seuranta järjestetään, tehdään kirjallinen suunnitelma. Mikäli opiskelijalla on erityisruokavalio, huoltaja täyttää yhdessä terveydenhoitajan tai lääkärin kanssa erityisruokavaliolomakkeen ja se toimitetaan koulun keittiölle
Yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa	Elämä edessä Pirkanmaa mallin mukaan yhteistyötä matalalla kynnyksellä erikoissairaanhoidon kanssa mielenterveys- ja päihdeasioissa.

4) suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimenpiteet opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi 6 §:n mukaisesti.

Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on hyväksytty sivistyslautakunnassa 13.12.2022/§ 134. Koulukohtaiset tarkennukset löytyvät koulujen lukuvuosi- ja turvallisuussuunnitelmista.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
Tupakkatuotteiden, alkoholin ja päihteiden tuominen koulualueelle on kiellettyä. Käyttöön puututaan päihdesuunnitelman mukaisesti.

MÄNTÄN LUKIO

1) arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista;

Arvion mukaan käytössä olevilla palveluresursseilla pystytään vastaamaan opiskeluhuollon tarpeisiin kouluterveydenhuollon ja kuraattoripalveluiden osalta.

2) oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi;

Mäntän lukion opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia ja huolehtia oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista sekä opiskeluympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta. Opiskeluhuoltoa toteutetaan sekä yhteisöllisenä että yksilökohtaisena opiskeluhuoltona.

Opiskeluhuollosta vastaa yhteisöllinen, moniammatillinen hyvinvointiryhmä, jonka tehtävänä on koordinoida ja kehittää opiskeluhuoltotoimintaa yleisellä tasolla. Opiskeluhuoltotyöryhmään kuuluvat rehtori, opinto-ohjaaja, opettajajäseniä, terveydenhoitaja sekä kuraattori. Opiskeluhuoltotyöryhmä ei käsittele yksittäisten opiskelijoiden asioita.

3) yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa;

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhuollon palveluja, joita ovat opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä yksittäistä opiskelijaa koskeva monialainen yksilökohtainen opiskeluhuolto, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

Opiskeluterveydenhuolto
Opiskeluterveydenhuolto ohjaa opiskelijoita huolehtimaan terveydestään, auttaa eteenpäin eri elämäntilanteissa ja tukee opiskelua sekä tulevaa työkykyä. Asetuksen (338/2011) mukaisesti terveystarkastus tehdään jokaiselle 1. vuosikurssin opiskelijalle. Muissa terveyteen liittyvissä asioissa opiskelijat voivat tulla terveydenhoitajan vastaanotolle ilman ajanvarausta päivystysaikoina. Opiskelija voi myös varata ajan vastaanotolle puhelimitse tai Wilma-viestillä.

Hammashuolto
Hyvinvointialueen on järjestettävä opiskelijalle vähintään kerran suun terveystarkastus. Opiskelijat varaavat itse ajan hammastarkastuksiin. Hoito on maksutonta alle 18-vuotiaille. Jos opiskelija joutuu käymään hammashuollossa kouluajalla, tulee käynnistä pyytää todistus hammashuollosta.

Koulupsykologi
Psykologin vastaanotolle voi hakeutua kouluterveydenhoitajan, kuraattorin, opinto-ohjaajan tai opettajan ohjaamana, jos opiskelija

- tarvitsee apua elämäntilanteeseen tai elämänhallintaan liittyvissä haasteissa.
- tarvitsee apua motivaation puutteeseen tai kouluväsymykseen
- tarvitsee apua masennukseen, ahdistukseen, pelkoihin tai jännittämiseen liittyen

Koulukuraattori

Kuraattorin vastaanotolle voi hakeutua ottamalla yhteyttä puhelimitse, Wilma-viestillä, sähköpostitse tai kouluterveydenhoitajan, lukiopsykologin, opinto-ohjaajan, ryhmänohjaajan tai opettajan ohjaamana. Kuraattoriin kannattaa olla yhteydessä esim.

- jos opiskelija tarvitsee neuvoja itsenäistymiseen, asumiseen, toimeentuloon
- jos opiskelija tarvitsee apua sosiaaliturvaan tai viranomaisasiointiin liittyvissä kysymyksissä.
- jos opiskelija kokee pulmia omassa elämäntilanteessa tai elämänhallinnassa
- jos opiskelijalla on ongelmia kotona, koulussa tai ihmissuhteissa
- jos päihteiden käyttö tai pelaaminen huolestuttaa

4) suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimenpiteet opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi 6 §:n mukaisesti.
(Hyväksytty sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 21.2.2023/§ 30.)

Mäntän lukion suunnitelma kurinpitotoimien käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelyistä Lukiolain (714/2018) 40 §:n 1 momentin ja (1217/2020) 7 momentin mukaan opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön ja koulumatkaan. Koulutuksen järjestäjän tulee suojata opiskelijaa kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Lukiolain 30 §:n 2 momentin mukaan opiskelijan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja vältettävä toimintaa, joka voi vaarantaa muiden opiskelijoiden, oppilaitosyhteisön tai opiskeluympäristön turvallisuutta tai terveyttä. Lukioyhteisön yhteistyö ja erilaiset pedagogiset ratkaisut luovat edellytyksiä hyvän työrauhan rakentumiselle. Lukiokoulutuksen järjestäjällä on oikeus käyttää myös lukiolain mukaisia kurinpitotoimia. Lukiolain 40 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee paikallisen opetussuunnitelman yhteydessä laatia ja ohjeistaa suunnitelma kurinpitotoimien käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Päihteiden hallussapito ja käyttäminen sekä niiden vaikutuksenalaisena esiintyminen
Alkoholituotteiden ja huumaavien aineiden käyttö ja hallussapito sekä niiden vaikutuksen alaisena esiintyminen on koulun alueella ja koulun tapahtumissa kielletty ja johtaa aina vähintään kirjalliseen varoitukseen.

SAVOSENMÄEN KOULU

1) **arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista**;

Arvion mukaan käytössä olevilla palveluresursseilla pystytään vastaamaan opiskeluhuollon tarpeisiin koulu-terveydenhuollon ja kuraattoripalveluiden osalta.

2) **oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi;**

YHTEISÖLLINEN OPISKELUHUOLTO
Koulukohtainen opiskeluhuoltoryhmä (Startti) kokoontuu viikoittain. Kokoontumisaika on palkitettu kaikkien koulun opiskelijahuollossa toimivien kalenteriin. Startin kokoonpano vaihtelee siellä käsiteltävien teemojen mukaisesti. Opiskeluhuoltoryhmällä on käytössä vuosikello.

Kuva 7. Opiskeluhuollon toimintamalli Savosenmäen koulussa.

Opiskeluhuoltotyön seuranta ja arviointi
Yhteisöllisen opiskeluhuollon toteutumista seurataan säännöllisesti saadun ja kerätyn palautteen perusteella. Laajojen terveystarkastusten tuloksia tarkastellaan vuosittain yleisesti luokkatasoisesti koulun opiskeluhuoltoryhmässä. Tarvittaessa opiskeluhuoltoryhmä suunnittelee kohdennettuja toimenpiteitä yksittäiselle luokalle tai/ja vuosiluokalle.

Vuosittain koulussa tehdään myös hyvinvointikysely. Kyselyn tulokset käydään läpi johtoryhmässä, opiskeluhuoltoryhmissä ja opettajakokouksissa.
Valtakunnallinen Terveyden – ja hyvinvoinninlaitoksen teettämä Kouluterveyskysely antaa tietoa opiskelijoiden hyvinvoinnista sekä koko Mänttä-Vilppulan alueella, mutta myös koulukohtaisesti.

Kaikkia saatuja kyselyjen ja selvitysten tuloksia hyödynnetään suunniteltaessa yhteisöllisen opiskelijahuollon toimintaa, arvioitaessa koulun rakenteita, toimintamalleja, resursseja, henkilökunnan osaamistarpeita sekä tulevan lukuvuoden painopistealueita ja opetuksen järjestämistä. Palautetta saadaan myös huoltajilta, henkilökunnalta sekä verkostoilta ja yhteistyökumppaneilta. Myös opiskeluhuoltoryhmä arvioi omaa toimintaansa syys- ja kevätlukukauden päätteeksi.

Opiskelijan tulee osallistua perusopetukseen, jollei hänellä ole erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty vapautusta (PoL § 35). Opiskelijan huoltaja on velvollinen ilmoittamaan opiskelijan poissaolosta opettajalle ensimmäisestä poissaolopäivästä alkaen esim. Wilmaan. Opiskelija huolehtii sairauden aikana koulutehtävistään mahdollisuuksien mukaan.

Opiskelijoiden poissaoloja seurataan Mänttä-Vilppulan poissaolomallin mukaisesti.

Koulutyön ja opiskelun järjestäminen hyvinvointia tukevasti sekä opintojen etenemisen edistäminen
Opiskelijalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään on oikeus saada tukiopetusta ja erityisopettajan antamaa opetusta muun opetuksen ohessa. Opiskelijan huoltaja voi pyytää opettajalta tukiopetusta lapselleen.

Savosenmäessä toimii kolme erityisopetuksen tupaa: Vuosiluokkien 0-2, 3-4 ja 5-6 tuvat. Tuvissa opiskellaan pääsääntöisesti lukemista, kirjoittamista ja matematiikkaa. Muita oppiaineita tuetaan resurssien mukaan.

Erityisopettajat tekevät myös lukemiseen, kirjoittamiseen ja matematiikkaan liittyviä testejä ko. ikäluokalle lukuvuoden aikana. Niillä pyritään kartoittamaan keskeisen oppiaineksen hallintaa ja tuen tarvetta. Mikäli testeissä ilmenee aihetta huoleen tiedottaa erityisopettaja siitä erikseen opiskelijan huoltajille.

Puheopetusta on mahdollista saada resurssien mukaan esiopetuksesta kolmanteen luokkaan saakka. Puheopetus keskittyy artikulaatiovirheisiin (r, s). Puheopetus on aina jaksottaista ja edellyttää vanhempien sitoutumista lapsen kotiharjoitteluun. Opetustuokion (15 min) aikana käydään kotona tehtävät harjoitukset läpi.

Opiskelijan oppimista ja kasvua tuetaan mm. Maltti-, Art- ja Nepsy-tunneilla. Sekä yksilöön että kokonaiseen ryhmään kohdistuvat tukimuodot otetaan käyttöön joustavasti tarpeen mukaan jaksoperiaatteella. Myös henkilökunnalle järjestetään konsultaatiota. Ryhmissä harjoitellaan mm. tunne-, kaveri, itsesäätely ja tarkkaavaisuuden taitoja ratkaisukeskeisillä menetelmillä.

Oppimisen edellytyksiä tukevissa opetusjärjestelyissä ja ryhmäkohtaisissa tukimuodoissa järjestetään myös samanaikaisopetusta, jolloin samalla oppitunnilla työskentelee kaksi opettajaa. Myös joustavia opetusryhmiä käytetään erityisesti rinnakkaisluokkien kesken tukemaan opiskelijan edistymistä opinnoissa.

Opiskelijoita integroidaan oppiaineissa/oppitunneilla joustavasti esi- ja perusopetuksesta erityisopetukseen ja erityisopetuksesta perus- ja esiopetukseen. Opiskelijan opetusta tukemassa on myös koulunkäynninohjaajia. Viidennellä ja kuudennella vuosiluokalla lukuaineita opiskellaan pääasiassa jaksoissa. Tulevan lukuvuoden koulutyötä suunnitellaan systemaattisesti jo keväällä; silloin tarkastellaan opetusryhmien ja resurssien määrää suhteessa tuen tarpeisiin, järjestetään nivelvaiheiden palavereita ja suunnitellaan resurssin tehokasta hyödyntämistä. Savosenmäessä on käytössä läksykerho klo 11.45–12.15, jossa on aina paikalla opettaja ja ohjaaja. Lukuvälkällä klo 9.45–10.00 on mahdollista harjoitella sujuvaa lukemista ohjatusti.

3) yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa;

YKSILÖKOHTAINEN OPISKELUHUOLTO
Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan tapauskohtaisesti yksittäisen opiskelijan tueksi opiskelijan ja huoltajan suostumuksella. Lupalomake täytetään palaverissa ja palaverista kirjataan muistio huoltajalle ja kouluun arkistoitavaksi. Kaikessa opiskeluhuoltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säädöksiä.

Kouluterveydenhuolto:
terveydenhoitaja, koululääkäripalvelut Terveystarkastukset ja laajat terveystarkastukset 1. ja 5. vuosiluokan opiskelijoille, Move -testitulokset ovat osana 5. vuosiluokan opiskelijoiden terveystarkastusta, avovastaanottoaika opiskelijoille, opiskelijan lääkitysten ja terveyden seuranta, rokotukset, ohjaus jatkotutkimuksiin ja –hoitoon, ensiavun antaminen, lääkehoitosuunnitelmien laatiminen, IPC- ohjaus (mieliala-asiat), Nepsy-ohjaus

Koulukuraattori; kaveri- tai perhesuhteet, yksinäisyys, koulunkäynnin ongelmat, poissaolot, kriisit ja muutokset opiskelijan hyvinvoinnissa, interventioryhmäohjaus, IPC-ohjaus (mieliala-asiat)

Koulupsykologi: oppimisvalmiuden ja koulunkäyntivaikeuksien sekä psykososiaalisten tilanteiden arviointi ja tukeminen, konsultointi, verkostoyhteistyö, IPC-ohjaus (mieliala-asiat)

Perhepalvelut: Toimintaterapeutin palvelut, puheterapia, perhetyö, perhepalvelukeskus

Lapsiperheiden sosiaalityö; sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan palvelut, lastensuojelu

Hammashuoltopalvelut: Vastaanotto Sarapihassa

Koulun yhteistyökumppaneita ovat myös nuorisopalvelut ja poliisi

Koulu tekee tiivistä yhteistyötä eri sidosryhmien, järjestöjen, säätiöiden ja seurojen kanssa. Yhteistyön muotoja ovat mm. kerhotoiminta, teemapäivät, juhlat ja retket, vierailut ja opintokäynnit. Joka toinen tiistai seurakunnan työntekijä osallistuu opiskelijoiden kanssa pitkän välitunnin toimintaan yhdessä Välkkärien kanssa. Kuudennet luokat osallistuvat keväisin Yrityskylä- vierailuun Tampereelle. Pienryhmän 9. vuosiluokan opiskelijoilla on koulutuskokeiluja jatko-opintojen suunnittelun tueksi. Kaupungin kulttuurikasvatusohjelman "Kulttuuripuun" - mukaiset vuosiluokkaiset tavoitteet ja sisällöt huomioidaan osana koulutyön suunnittelua ja vuosikellon tapahtumia

Koulun toimintamuotoja:
- Lukuvuositiedote ja koulun www-sivut
- Toiminnalliset vanhempainillat min 1kpl / lukuvuosi / luokka
- Oppimiskeskustelut opiskelijan, huoltajan ja opettajan kesken tammi-helmikuussa
- Koulun ja luokan yhteiset tapahtumat, juhlat, retket vuosikellon mukaisesti
- Wilma – sähköinen reissuvihko; poissaolojen seuranta, niistä ilmoittaminen ja niihin puuttuminen, tukiopetustuntien kirjaaminen sekä kokeet ja koenumerot, kodin ja koulun välinen tiedotus sekä kasvatuskeskustelu ja jälki-istunto - lomakkeet.

4) suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimenpiteet opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi 6 §:n mukaisesti.

Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on hyväksytty sivistyslautakunnassa 13.12.2022/§ 134. Koulukohtaiset tarkennukset löytyvät koulujen lukuvuosi- ja turvallisuussuunnitelmista.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
Tupakkatuotteiden, alkoholin ja päihteiden tuominen koulualueelle on kiellettyä. Käyttöön puututaan päihdesuunnitelman mukaisesti (turvallisuuskansio).

Kouluympäristön hyvinvoinnin, terveellisyyden ja turvallisuuden edistäminen sekä väkivaltaa ja häirintää ehkäisevät ja vähentävät toimet
Koululla on järjestyssäännöt sekä ohjeistukset ja toimintamallin kuvaukset eri tilanteisiin. Koulun kriisisuunnitelmaa ja turvallisuuskansioita päivitetään joka syksy. Poistumisharjoituksia järjestetään vuosittain. Savosenmäki on kengätön koulu eli kengät otetaan pois jalasta ja laitetaan jalkaan koulun aulassa. Näin vähennetään pölyn ja hiekan kulkeutumista koulun tiloihin ja sisäilmaan.

Turvallisuussyistä autolla ajo on kielletty kaikkien koulujen piha-alueilla koulupäivän aikana. Savosenmäen ja Koskelan koulun piha-alueen ulkopuolella on erillinen alue, johon opiskelijan voi jättää autosta turvallisesti. Tapaturmia pyritään ehkäisemään ennalta hyvällä ennakkosuunnittelulla, riittävällä valvonnalla ja ohjeistuksilla. Koulussa ja koulumatkalla sattuneen tapaturman hoito on opiskelijalle maksutonta. Mikäli opiskelija tarvitsee tapaturman takia koulukuljetuksen, tulee kuljetustarpeesta olla lääkärinlausunto, jossa ilmenee aika, jonka ajaksi kuljetusta tarvitaan.

Joka luokassa on pieni ensiapulaukku ja opettajanhuoneessa on ensiapukaappi pienten välituntihaavereiden hoitoon. Terveydenhoitaja pyydetään tarvittaessa paikalle ja /tai opiskelija lähetetään terveydenhoitajan luo hoidon arvioon. Arvion perusteella päätetään, lähetetäänkö opiskelija terveyskeskukseen. Tässä tapauksessa huoltajaan ollaan yhteydessä ja tarvittaessa koulun ohjaaja lähtee opiskelijalle saattajaksi.

Koululla on suunnitelma opiskelijoiden suojelemiseksi väkivallalta, häirinnältä ja kiusaamiselta. Lopeta -sana, Verso-toiminta ja Kiva Koulu-ohjelma ovat käytössä koulussa kiusaamisen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. Näissä kaikissa toimintamalleissa korostetaan jokaisen opiskelijan vastuuta yhteisestä hyvinvoinnista ja annetaan opiskelijalle ensin itse mahdollisuus korjata omaa käyttäytymistään.

Käyttäytymisen ohjaamiseen on käytössä Liikennevalomalli: vihreä valo = hyvin menee, jatka samaan malliin!, keltainen valo = hidasta ja pysähdy, punainen valo = SEIS! Lopeta!

Koulussa on käytössä myös Avekki –toimintatapamalli. AVEKKI on Aggressioon puuttumista Vuorovaikutuksen, Ennaltaehkäisyn, ennakoinnin sekä hallinnan kautta ja toimintatapamalli sisältää Kouluttamista, Kehittämistä sekä yhteiskuntaan Integrointia.

Kuva 8. Savosenmäen koulun suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä.

VILPPULANKOSKEN KOULU

1) arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista
Arvion mukaan käytössä olevilla palveluresursseilla pystytään vastaamaan opiskeluhuollon tarpeisiin kouluterveydenhuollon ja kuraattoripalveluiden osalta.

2) oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi;

Yhteisöllisestä opiskelijahuollosta vastaa koulukohtainen opiskeluhuoltoryhmä. Opiskeluhuoltoryhmää johtaa rehtori ja sen jäseniä ovat erityisopettajat, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja, koulupsykologi, perhetyöntekijä ja vanhempainyhdistyksen edustaja. Tarvittaessa ryhmään kutsutaan muita koulun henkilöstön edustajia sekä lasten hyvinvointia edistäviä viranomaisia ja toimijoita. Yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmämme kokoontuu n. kerran kuukaudessa. Opiskeluhuoltoryhmän tehtävänä on vastata koulun opiskelijahuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Vanhempien kasvatustyön tukeminen ja kodin ja koulun yhteistyön vahvistaminen kuuluvat yhteisölliseen opiskeluhuoltotoimintaan.

3) yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa;

Yksilökohtaisella opiskelijahuollolla tarkoitetaan opiskelijalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, opiskelijahuollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä opiskelijaa koskevaa monialaista opiskeluhuoltoa. Monialainen asiantuntiryhmä kootaan tapauskohtaisesti yksittäisen opiskelijan tueksi opiskelijan ja huoltajan suostumuksella.

Kouluterveydenhuolto
Kouluterveydenhuollon tavoitteena on opiskelijan mahdollisimman hyvä fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen hyvinvointi. Opiskelijan terveydentilaa seurataan aiempien terveystietojen, erilaisten haastattelujen sekä seulontatutkimusten avulla. Huoltajat voivat aina tarvittaessa olla yhteydessä terveydenhoitajaan lapsen terveyteen tai hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Luokilla 1 ja 5 on laaja terveystarkastus, johon kuuluu terveydenhoitajan ja lääkärin tarkastus. Laajoihin tarkastuksiin kutsutaan huoltaja mukaan. Luokilla 2, 3, 4, ja 6 on terveydenhoitajan tapaaminen. Terveystarkastuskutsu tulee kotiin kirjeenä opiskelijan mukana ja tarkastuspalaute on myös kirjallisena. Terveystarkastukset suoritetaan terveydenhoitajan tilassa puukoulurakennuksessa 2C. Ollessaan koululla terveydenhoitaja antaa tarvittaessa apua ensiapu/tapaturmatilanteissa ja ohjaa jatkohoitoon. Terveydenhoitaja on koululla tiistaina ja torstaina. Terveydenhoitajalla on avovastaanottoa. Huoltaja, opiskelija itse tai opettaja voi varata ajan puhelimitse, Wilman välityksellä tai sähköpostitse. Puhelimitse terveydenhoitajan tavoittaa parhaiten puhelinajalla ma-pe klo 8–8.30.

Hammashuolto
Kiireellisen hammashoidon ajanvaraus ma-pe klo 8–10 puh. 03 455 2745. Kiireettömissä asioissa, esim. hoitoaikojen muutoksissa, voi soittaa tähän samaan numeroon klo 10–15.

Koulupsykologi
Psykologipalvelut toimivat aikaa varaamalla, jos on tarvetta jutella tai kysellä asioita. Soitto vain, niin tavataan. Opiskelijat, joilla on käyttäytymis- ja/tai oppimisvaikeuksia eli tarvetta tehdä psykologisia tutkimuksia, pääsevät terveydenhoitajan lähetteellä eteenpäin. Psykologi arvioi, miten siitä edetään. Keskittymisvaikeuksissa terveydenhoitaja täytättää lomakkeita, joilla hoitopolku alkaa. Oppimishaasteiden osalta pedagoginen arvio tulisi olla tehtynä ja koulun tukitoimet käynnissä.

Koulukuraattori
Opiskelijat voivat itse hakeutua kuraattorin juttusille ihan kaikenlaisissa asioissa, mutta myös vanhemmat ja koulun henkilökunta voivat ohjata lapsia kuraattoria tapaamaan. Kuraattori työskentelee myös luokissa ja vetää tarpeen mukaan erilaisia toimintaryhmiä. Mikäli lapsella ilmenee vaikeuksia esim. kouluun liittyvissä asioissa, kaverisuhteissa tai vapaa-ajalla, on tärkeää hakea apua ajoissa. Kuraattorilla on salassapitovelvollisuus, joten asioista keskustellaan luottamuksellisesti. Koulukuraattoria sitoo kuitenkin ilmoitusvelvollisuus lastensuojeluun, mikäli hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai opiskelijan oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä (Lastensuojelulaki 25§). Huoltajat voivat ottaa kuraattoriin suoraan yhteyttä puhelimitse, Wilman kautta tai sähköpostilla. Kuraattorin tilat löytyvät puukoulurakennuksen (2B) päädystä.

Opiskelijan poissaolot
Opiskelijan tulee osallistua perusopetukseen, jollei hänellä ole erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty vapautusta (PoL §35). Opiskelijan huoltaja on velvollinen ilmoittamaan opiskelijan poissaolosta opettajalle ensimmäisestä poissaolopäivästä alkaen esim. Wilmaan. Opiskelija huolehtii sairauden aikana koulutehtävistään mahdollisuuksien mukaan.

Lomat: Huoltajan tulee anoa kirjallisesti vapautusta koulutyöstä etukäteen anomalla vapautusta kirjallisesti koulun www-sivuilta löytyvällä lomakkeella. Opiskelijan poissaoloja seurataan Mänttä-Vilppulan poissaolomallin mukaisesti.

Koulu tekee tiivistä yhteistyötä eri sidosryhmien, järjestöjen, säätiöiden ja seurojen kanssa. Yhteistyön muotoja ovat mm. kerhotoiminta, teemapäivät, juhlat ja retket, vierailut ja opintokäynnit. Joka toinen tiistai seurakunnan työntekijä osallistuu opiskelijoiden kanssa pitkän välitunnin toimintaan yhdessä Välkkärien kanssa. Kuudennet luokat osallistuvat keväisin Yrityskylä-vierailuun Tampereelle. Kaupungin kulttuurikasvatusohjelman "Kulttuuripuun" - mukaiset vuosiluokkaiset tavoitteet ja sisällöt huomioidaan osana koulutyön suunnittelua ja vuosikellon tapahtumia

4) suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimenpiteet opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi 6 §:n mukaisesti.

Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on hyväksytty sivistyslautakunnassa 13.12.2022/§ 134. Koulukohtaiset tarkennukset löytyvät koulujen lukuvuosi- ja turvallisuussuunnitelmista.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
Tupakan, alkoholin ja muiden lailla kiellettyjen aineiden, energiajuomien sekä vaarallisten esineiden tuominen kouluun on kiellettyä. Päihteiden käyttöön puututaan päihdesuunnitelman mukaisesti (turvallisuuskansio).

MÄNTTÄ-VILPPULAN YLÄKOULU VILPPULAN YKSIKKÖ

1) arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista
Arvion mukaan käytössä olevilla palveluresursseilla pystytään vastaamaan opiskeluhuollon tarpeisiin kouluterveydenhuollon ja kuraattoripalveluiden osalta.

2) oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi;

Yhteisöllinen opiskeluhuolto ja sen toimintatavat
Opiskelijat

- ryhmäyttämistoiminnot (nivelvaihe)
- kiusaamisen ennaltaehkäisy
- opiskelijajohtoinen välituntitoiminta (nuorisotoimi / tukioppilaat)
- kerhotoiminta
- oppilaskuntatoiminta
- tukioppilastoiminta
- koulunuorisotyöntekijän tuki

Kouluyhteisö

- kouluhyvinvoinnista huolehtiminen
- oppimisympäristön turvallisuudesta huolehtiminen
- koulun hyvinvointisuunnitelma/ yhteisöllinen hyvinvointisuunnitelma/ vuosikello
- kouluterveyskyselyjen tulosten hyödyntäminen
- koulusiirtymien tukeminen ja niiden toimivuuden kehittäminen (kuutoselta seiskalle, peruskoulusta toiselle asteelle)

Koulun ulkopuoliset tahot

- seurakunta (välituntipäivystys keskiviikkoisin)
- nuorisotoimi
- perhetyö
- lastensuojelu
- poliisi
- erikoissairaanhoito
- järjestöt
- urheiluseurat

Yhteisöllinen opiskeluhuolto vuosiluokittain	
	• koko kouluun tai tiettyyn (ikä)ryhmään tai luokkaan kohdentuvia ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, seurantaa ym. päivitetään tarpeen ja tarjonnan mukaan • tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen kaikille vuosiluokille yhteisesti • yhteistyö terveysneuvonnan ja terveystiedon opetuksen välillä • yhteistyö koulun ulkopuolisten lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa yhteisöllisen opiskeluhuollon kehittämisessä
7.lk	Nivelvaiheen tutustumispäivä 6. lk:n keväällä Ryhmäytymispäivät 7lk syksyllä Koulukuraattorin teematunnit sovitaan tarpeen mukaan
8.lk	Laajan terveystarkastuksen yhteenveto. MOVE-fyysisen kunnon arviointi
9.lk	Jatko-opintojen suunnittelu, yhteistyö toisen asteen oppilaitosten kanssa

3) yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa;

Yksilökohtainen opiskeluhuolto	
Opiskeluhuollon palvelut	Yksilökohtaisia opiskeluhuollon palveluita tarjoavat Mänttä-Vilppulassa koulukuraattorit ja kouluterveydenhoitajat sekä koulupsykologi. Tämän lisäksi yksilökohtainen opiskeluhuolto sisältää monialaisen yksilökohtaisen opiskeluhuollon, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä yhteistyössä opiskelijan ja/tai huoltajien kanssa. • Koulupsykologi on koululla ajanvarauksella. • Lisäksi kuraattori ja kouluterveydenhoitaja ovat tavoitettavissa puhelimitse, sähköpostilla ja Wilman kautta maanantaista perjantaihin. • Kiireettömissä asioissa kuraattori on tavattavissa seitsemän koulupäivän, kiireellisissä asioissa viimeistään seuraavan koulupäivän aikana. Kouluterveydenhoitajan ja kuraattorin vastaanotolle pääsee tarvittaessa avoimen vastaanoton aikana ilman ajanvarausta. Koulupsykologin vastaanotolle tullaan kouluterveydenhoitajan/-kuraattorin ohjaamana tai koululääkärin lähetteellä. Myös nuori itse tai vanhemmat voivat olla yhteydessä koulupsykologiin. Koulupsykologi järjestää nuorelle arviokäynnin, jonka tarkoitus on kartoittaa opiskelijan tilannetta ja tukikäyntien tarvetta. Vaikeissa tapauksissa/tilanteissa koulupsykologi tekee arvion erikoissairaanhoidon tarpeesta ja voi ohjata opiskelijan ja/tai perheen nuorisopsykiatriseen tiimiin tai perheneuvolan palveluihin. **Suun terveydenhuolto** 8.luokkalaiset kutsutaan kaikki hammashoitolaan hammaslääkärin tarkastukseen. Särkyasioissa opiskelija/huoltaja ottaa itse yhteyttä hammashoitolaan nro 03 455 2745

Monialainen asiantuntija-ryhmä	Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen opiskelijan tai opiskelijaryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja opiskelijahuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai opiskeluhuollon palveluiden edustaja, jolla huoli opiskelijan tilanteesta ensimmäisenä herää. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai opiskelijoiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää opiskelijan tai huoltajan kirjallista suostumusta. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi tarpeelliset tiedot kirjataan opiskeluhuollon kertomuksiin. Kirjauksia laativat asiantuntijaryhmän vastuuhenkilö sekä muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Opiskeluhuollon kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon aikajärjestyksessä eteneväksi.
Opiskelijan sairastuessa koulupäivän aikana	Kouluterveydenhuoltoon ei sisälly varsinainen sairaanhoito. Koululla ollessaan terveydenhoitaja antaa kuitenkin aina ensiapua. Äkillisesti sairastunutta lasta ei tule lähettää kouluun, vaan arvion lapsen koulukuntoisuudesta tekee vanhempi. Opiskelijan sairastuessa koulupäivän aikana opettaja on yhteydessä huoltajaan. Mikäli kouluterveydenhoitaja on tavoitettavissa, voi opettaja olla myös häneen yhteydessä. Jos opiskelijan äkillinen sairaus, tai vapaa-ajan tapaturma vaatii lääkärin välitöntä hoitoa, kehotetaan ottamaan yhteyttä Mänttä-Vilppulan terveyskeskuksen päivystykseen, puh. 03 4552720.
Opiskelijan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa	Kokonaisvastuu lapsen sairauden hoidosta ja lääkkeiden annosta on aina huoltajalla. Huoltajan tehtävä on tiedottaa koulun opettajaa ja muuta tarvittavaa henkilökuntaa opiskelijan sairauksista ja niiden hoidosta. Opiskelijan koulupäivän aikana tarvitsemasta yksilöllisestä ravitsemuksesta, hoidosta, tuesta ja seurannasta sovitaan yhdessä opiskelijan, hänen perheensä sekä kouluterveydenhuollon ja opetustoimen edustajien kanssa. Tarvittaessa voidaan konsultoida tai pyydetään mukaan muita opiskelijan sairauden hoitoon osallistuvia terveydenhuollon henkilöitä. Sovituista asioista, kuten mitä tukea tai hoitoa annetaan, kuka sen antaa ja miten tarvittava seuranta järjestetään, tehdään kirjallinen suunnitelma. Mikäli opiskelijalla on erityisruokavalio, huoltaja täyttää yhdessä terveydenhoitajan tai lääkärin kanssa erityisruokavaliolomakkeen ja se toimitetaan koulun keittiölle
Yhteistyö koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa	Elämä edessä Pirkanmaa mallin mukaan yhteistyötä matalalla kynnyksellä erikoissairaanhoidon kanssa mielenterveys- ja päihdeasioissa.

Kodin ja koulun yhteistyö hoidetaan pääasiassa Wilman kautta, mutta myös työpuhelimella tarpeen mukaan. Koteihin tiedotetaan tapahtumista ja poikkeuspäivistä ja aikatauluista niin ikään Wilman välityksellä. Tämän lisäksi koululla toimii oma yhteistyötiimi, joka vastaa siitä, että Peda.net on ajan tasalla ja sitä kautta huoltajat saavat päivityksiä ja kuulumisia koulun arjesta. Koteja osallistetaan ja rohkaistaan vaikuttamaan koulun arkeen ja lukuvuoden suunnitteluun. Huoltajia kutsutaan mukaan oppimiskeskusteluihin sekä yhteisiin vanhempainiltoihin.

Opiskelijan loma-anomukset
Luokanvalvoja voi myöntää 1–3 päivän loman ja rehtori pidemmät. Koulutyön oltava säännöllisesti hoidettu. Loma-anomuksia saa kansliasta ja ne pitää toimittaa rehtorille hyvissä ajoin ennen suunniteltua lomaa. Tehtävät lomalle annettava etukäteen, opiskelijan on keskusteltava korvaavuuksista kunkin opettajan kanssa erikseen. Opiskelija/huoltaja vastaa opiskelusta loman aikana. Loma ei oikeuta tukiopetukseen.

4) suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimenpiteet opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi 6 §:n mukaisesti.

Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on hyväksytty sivistyslautakunnassa 13.12.2022/§ 134. Koulukohtaiset tarkennukset löytyvät koulujen lukuvuosi- ja turvallisuussuunnitelmista.

Kouluruokailuun liittyviä asioita käsitellään luokanvalvojan tunnilla. Seitsemänsien luokkien opiskelijoille kerrotaan ruokalassa ruokailuun liittyvistä asioista ennen varsinaisen ruokailun alkamista.

Energiajuomia ei juoda koulupäivän aikana -> tölkki takavarikoidaan ja opiskelija voi hakea sen halutessaan takaisin koulupäivän päätteeksi. (Puhelimet on pidettävä oppitunneilla suljettuina ja poissa näkyvistä ellei niiden käyttöön erikseen anneta lupaa.) Puhelimet voidaan kerätä oppitunnin alussa opettajan pöydälle. Opettajan luvalla puhelinta voi käyttää oppitunnilla, mikäli sitä käytetään osana opetusta.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen
Tupakkatuotteiden, alkoholin ja päihteiden tuominen koulualueelle on kiellettyä. Käyttöön puututaan päihdesuunnitelman mukaisesti (turvallisuuskansio).

7 MUITA TUKIPALVELUJA / YHTEISTYÖTAHOJA

Perheneuvola
Perheneuvola palvelee lapsiperheitä vanhemmuuteen ja lapsen psyykkiseen kehitykseen liittyvissä kysymyksissä sekä perheen vuorovaikutusongelmissa. Lasten asioissa palvelut on tarkoitettu alle 13-vuotiaille. Perheneuvolaan voi ottaa itse yhteyttä, kun

- haluaa tukea vanhemmuuteen ja kasvatukseen, esim. tunteiden säätelyyn ja rajojen asettamiseen.
- on huolissaan lapsen käyttäytymisestä, mielialasta, sosiaalisesta selviytymisestä tai psyykkisestä kehityksestä.
- perheessä on ristiriitoja, surua tai muuten vaikea tilanne.
- vanhemmat harkitsevat eroa tai perheessä tarvitaan apua erosta selviytymiseen.

Perheneuvolassa etsitään yhdessä perheen kanssa ratkaisuja huolenaiheisiin. Työmuotoja ovat ohjaus ja neuvonta, lapsen kasvuun, kehitykseen ja tunne-elämään liittyvät tutkimukset sekä erilaiset hoidolliset työmuodot. Perheneuvolassa työskentelevät psykologi, perheohjaaja, toimintaterapeutti ja lääkäri. Palvelut ovat maksuttomia.

Nuorisopalvelut
Nuorisopalvelujen tarkoituksena on tukea nuorten kasvua, hyvinvointia, viihtyvyyttä, turvallisuutta ja kehitystä eri kasvatusviranomaisten, järjestöjen, kodin ja nuorten itsensä kanssa. Nuorisopalvelut tukevat nuorisojärjestöjen ja -ryhmien toimintaa mm. avustuksia jakamalla. Nuorisopalvelut tekevät yhteistyötä koulujen, sosiaalitoimen, liikuntatoimen sekä muun muassa seurakunnan kanssa, lisäksi nuorisopalvelut antavat yhteistyöapua kolmannen sektorin toimijoille.

Nuorisopalvelujen palveluksessa on neljä (4) täysipäiväistä työntekijää. Nuorisopalvelujen hallinnassa on nuorisotilat Kolhossa, Mäntässä ja Vilppulassa. Tiloissa on tarjolla ohjelmallista toimintaa ja valvottua vapaamuotoista ajanviettoa omanikäisten nuorten kesken. Nuorisotilat pidetään turvallisena paikkana nuorten oleskella vapaa-aikanaan.

Nuorten äänitorvena kaupungin luottamuselinten suuntaan toimii Nuorisovaltuusto (Nuva), johon kuka tahansa mänttävilppulalainen 13–19-vuotias nuori voi tulla mukaan. Nuva toteuttaa Nuorisolaissa säädettyä velvoitetta nuorten kuulemisesta päätöksenteossa.

Lasten ja nuorten foorumi on uusi lasten ja nuorten vaikuttamiskanava. Sivistys- ja kulttuurilautakunta perusti sen kokouksessaan 18.4.2023.

Lastensuojelu
Lastensuojelua on sekä ennaltaehkäisevä lastensuojelu että lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu. Lastensuojelua toteutetaan sekä sosiaalihuoltolainmukaisin palveluiden että lastensuojelulain mukaisten palveluiden; avohuollon, sijaishuollon ja jälkihuollon avulla. Lastensuojelulain 2§:n mukaan huoltajien tehtävänä on ensisijaisesti huolehtia lapsen kehityksestä ja hyvinvoinnista. Tässä kasvatustehtävässä tukena ovat ennaltaehkäisevän lastensuojelun toteuttajat, joita ovat mm. koulu, varhaiskasvatus, terveydenhuolto ja nuorisopalvelut. Lastensuojelun tehtävänä on vastata viimesijaisesti lasten hyvinvoinnista järjestämällä tarvittavat palvelut ja tukitoimet (lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu).

Lastensuojelulaki velvoittaa koulun henkilökuntaa tekemään lastensuojeluilmoituksen, jos lapsi käyttäytyy väkivaltaisesti, itsetuhoisesti tai muulla tavoin itseään tai muita henkilöitä vahingoittavasti. Lastensuojeluilmoitus on tehtävä, mikäli herää epäily siitä, että olosuhteet, joissa lapsi elää (kotona, koulussa, vapaa-ajalla)

vaarantavat lapsen kasvua ja kehitystä tai epäily siitä, että puutteet lapsen hoidossa/huolenpidossa vaarantavat lapsen kasvua ja kehitystä. Ilmoitus on tehtävä myös, kun arvioidaan lapsen/perheen olevan muuten tuen/palvelujen tarpeessa. Lastensuojeluilmoitusta tehdessä tulee huomioida, että sitä ei voi delegoida, vaan se henkilö, joka havainnoi asioita, tekee ilmoituksen.

Lastensuojeluilmoitus ei aloita automaattisesti lastensuojelun asiakkuutta, vaan käynnistää palvelutarpeen arvioinnin, jonka aikana viranhaltija arvioi lapsen suojelun ja palvelujen/tuen tarvetta. Lastensuojeluilmoitus tehdään sähköisesti Pirkanmaan hyvinvointialueen sivuilla https://www.pirha.fi/lastensuojeluilmoitus.

Pyydä apua lapsiperheelle
Jos Mänttä-Vilppulassa asuva alaikäisen perhe tarvitsee apua tai perheenjäsenestä on huolta, Pyydä apua -kanavan kautta saa kontaktin Pirkanmaan hyvinvointialueen työntekijöihin sähköisellä lomakkeella. Tämä yhteydenottokanava on tarkoitettu ensisijaisesti lapsiperheille, jotka tuntevat tarvitsevansa apua. Lomakkeeseen pääsee oheisen linkin kautta https://www.pirha.fi/pyyda-apua.

Huomioitavaa on, että lomake ei ole tarkoitettu kiireellisten tai hätätilanteiden hoitamiseen vaan silloin tulee ottaa yhteys virka-aikana sosiaalipäivystykseen puh. 044 728 8489 tai virka-ajan ulkopuolella puh. 0500 625 990.

Poliisi
Länsi- ja Sisä-Suomen poliisilaitoksen kanssa tehdään yhteistyötä ennaltaehkäisevästi sekä pyydetään virka-apua tarvittaessa. Lapsirikostutkinnan yhteysnumero 029 544 5316. Huomioitava on, että yhteydenotto poliisiin ei sulje pois velvoitetta tehdä lastensuojeluilmoitusta.

8 OHJAUS JA ARVIOINTI

Opetuksen järjestäjä seuraa opiskeluhuoltosuunnitelman toteutumista lukuvuosittain toimintasuunnitelmien arviointien yhteydessä. Koulut huolehtivat keskeisten tulosten tiedottamisesta opiskelijoille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille.

Koulujen opiskeluhuoltoa kehitetään arviointien pohjalta. Opiskeluhuollon ohjausryhmä kokoaa tietoa opiskelijoiden hyvinvoinnista sekä suunnittelee tarvittavat opiskeluhuollon palvelut ja resurssit. Kahden vuoden välein toteutettavat kouluterveyskyselyt ja muu saatavilla oleva hyvinvointitieto antavat arvokasta tietoa kuntatasoisen opiskeluhuoltotyön suunnittelun pohjaksi.

Opiskeluhuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa kenttää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja hyvinvointialueen opiskeluhuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa opiskeluhuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteuttamisesta.

8.1 Opiskeluhuoltosuunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen

Opetuksen järjestäjä seuraa koulun opiskeluhuoltosuunnitelman toteutumista. Opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Näitä ovat seurannasta vastuussa oleva taho koulussa, seurattavat asiat ja käytettävät menetelmät tietojen kokoamiseksi sekä seurannan aikataulu. Lisäksi kuvataan seurantatietojen käsittely ja hyödyntäminen koulun opiskeluhuollon kehittämisessä sekä keskeisistä tuloksista tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille ja tarvittaville yhteistyötahoille.

8.2 Opiskeluhuollon painopisteet

Opiskeluhuollon ohjausryhmä määrittää yhteistyössä rehtoreiden kanssa, sekä saatavilla olevaan hyvinvointitietoon (esim. kouluterveyskyselyt) pohjautuen, ajankohtaisen kuntatasoisen yhteisöllisen opiskeluhuollon teeman vuosittain. Yhteinen teema ohjaa lukuvuosisuunnittelua kouluissa ja lisää kuntatasoisesti yhteisöllisen opiskeluhuollon tasalaatuisuutta. Koulut arvioivat säännöllisesti opiskeluhuoltotyön toteutumista oman koulunsa osalta yhteisöllisen opiskeluhuoltoryhmän kokouksissa sekä keväisin kuluneen lukuvuoden arvioinnin yhteydessä.

Opetushallitus ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos seuraavat yhteistyössä opiskeluhuollon toteutumista ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti. Koulutuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä toimitettava em. tahoille opiskeluhuollon valtakunnallisessa arvioinnissa, kehittämisessä, tilastoinnissa ja seurannassa tarvittavat tiedot.

9 LIITTEET

Liite 1. Koulupoissaoloihin puuttumisen portaat

Ennaltaehkäisevä toiminta	**Poissaoloja yli 10 % Huoli puheeksi**	**Poissaoloja yli 20 % Tehdään perusteellinen kartoitus poissaolojen syistä ja kokonaistilanteesta**	**Poissaoloja yli 30 % Sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto harkittava**	**Poissaolot jatkuvat Lastensuojeluilmoitusta harkittava**
Yhteisöllisen opiskeluhuollon keinoin lisätään opiskelijoiden osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Sujuva yhteistyö kodin ja koulun välillä. Opiskelijoiden läsnäoloa koulussa seurataan **systemaattisesti ja jatkuvasti.** Opettaja merkitsee poissaolot Wilmaan ja seuraa niitä.	Toistuviin luvattomiin poissaoloihin tulee puuttua varhain. Opiskelijan poissaoloista herää huoli kotona/ koulussa. Luokanopettaja/ luokanvalvoja keskustelee asiasta opiskelijan kanssa ja on yhteydessä huoltajiin ja sopii mahdollisesta yhteydenotosta opiskeluhuollon työntekijään. Opiskeluhuollon henkilöstön konsultointi mahdollisimman varhain.	Kartoituksen osana voidaan käyttää koulupoissaolokyselyä, oirepäiväkirjaa tms. Jos tilanne ei korjaannu selvittelyn ja puhelinkeskustelun jälkeen opettaja kutsuu koolle palaverin. Palaveri kokoaa yhteen ne toimijat, jotka opiskelija ja hänen huoltajansa arvioivat tarpeelliseksi opiskelijan koulunkäynnin tukemisessa. Pohditaan myös, ketkä muut toimijat voisivat tukea opiskelijaa. Useimmiten mukaan kutsutaan myös joku/jotkut opiskeluhuollon työntekijöistä. Palaverissa suunnitellaan koulun ja kodin tukitoimet lapselle ja tilanteen seuranta. Tarvittaessa voidaan muodostaa **monialainen asiantuntijaryhmä**, joka sopii tukitoimista ja seurannasta yhdessä. Tarvittaessa koulun ulkopuolisten tahojen konsultaatiot.	Arvioidaan, miten jo annettu tuki on toteutunut ja toiminut. Huoltajien ja koulun on harkittava muiden toimijoiden kutsumista yhteistyöhön ja pohdittava puuttumisen keinoja. Mikäli opiskelijalla on jo olemassa hoito- tai palvelukontakteja, järjestetään yhteinen tapaaminen. Huoltajia ohjataan palveluiden piiriin: esim. perheneuvola, perhesosiaalityö, terveyspalvelut. Sovitaan yhdessä, miten opiskelijan tilanteen etenemistä seurataan ja kuka siitä miltäkin osin vastaa. Sovitaan yhteydenpidosta koulun, huoltajien ja yhteistyötahojen välillä. Selvitetään yhdessä, millaista tukea opiskelija tarvitsee. Koulun tukitoimet mietitään. Koulun ulkopuolisten tahojen **konsultaatiot ja yhteistyö**. Sovitaan **seurantapalaverin** ajankohta ja **vastuuhenkilö** opiskelijan asioissa	Mikäli tukitoimet ja seurantapalaverit eivät auta ja poissaoloja kaikesta huolimatta on jatkuvasti/runsaasti tehdään ensisijaisesti sosiaalihuoltolain mukainen yhteydenotto tai lastensuojeluilmoitus konsultaation pohjalta. Koulu on tässä vaiheessa selvittänyt poissaolojen syitä omalta osaltaan ja käyttänyt koulun tukitoimia monipuolisesti. Lastensuojeluilmoituksen pohjana on huoli poissaolojen aiheuttamasta syrjäytymisriskistä ja normaalin kehityksen ja koulunkäynnin vaarantumisesta. Ilmoituksessa mainitaan koulussa jo tehdyt kartoitukset, tukitoimet sekä huoltajien kanssa tehty yhteistyö. Tämän vaiheen toimijat sopivat, miten opiskelijan koulunkäynti turvataan ja miten yhteistyötä tehdään. Sovitaan myös seurantapalaverinajankohta ja vastuuhenkilö opiskelijan asioissa.